

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีจรรยาวิชาชีพวิจัย

มาตรฐานคุณภาพนักวิจัย (Quality standards of researcher) หรือมาตรฐานวิชาชีพวิจัย (Research professional standards) มีความหมายที่ประมวลจากการทบทวนวรรณกรรม พอสรุปได้ว่า หมายถึงการค้นคว้าหาความรู้ ความจริง ที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตามระเบียบแบบแผนและวิธีการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในแต่ละศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่สุดที่ยอมรับได้ (a minimum acceptable benchmark) และนักวิจัยหรือผู้ประกอบการวิชาชีพวิจัยต้องมีพันธะผูกพันในด้านศีลธรรม (moral obligation) ซึ่งทำให้ตนได้รับความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากสังคมและสาธารณชน (public's trust and confidence) รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของวิชาชีพ (maintain the reputation of the profession) อีกด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552ข; Business Dictionary, 2010; SPC, 2009; TVU, 2008; UW, 2008)

มาตรฐานคุณภาพนักวิจัยหรือมาตรฐานวิชาชีพวิจัย มักเป็นส่วนหนึ่งที่แทรกอยู่ในนโยบายและข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพวิจัย (Research code of conduct and policy) และจริยธรรมการวิจัย (Research ethics) ซึ่งสองคำนี้มักใช้ควบคู่กันไป แต่ทั้งจรรยาวิชาชีพวิจัยและจริยธรรมการวิจัยก็ไม่ได้กำหนดหรือบัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมหรือบังคับให้บุคคลในวิชาชีพวิจัยต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด แต่เพื่อเป็นแนวทาง (guidance) การแนะนำ (advisory) หรือสนับสนุน (support) ให้บุคคลในวิชาชีพวิจัยไม่ว่าในสาขาใดทราบถึงแนวทางที่ควรประพฤติปฏิบัติมากกว่า ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานแห่งวิชาชีพและความมีศีลธรรม (moral) โดยนักวิจัยควรมีความซื่อสัตย์ (honest) ในการกระทำใดๆ ของตนในการวิจัย เปิดกว้างทางความคิด (openness) ปกป้องผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัย ไม่ฝ่าฝืนลิขสิทธิ์ (copyrights) หรือสิทธิบัตร (patents) ไม่ฝ่าฝืนข้อตกลงเกี่ยวกับการรักษาความลับ (confidentiality) ควรมีระบบการจัดเก็บเอกสาร (documentation) ที่มีการบันทึก จัดเก็บ ดูแลและรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัย ผลการวิจัย ฯลฯ อย่างปลอดภัยในช่วงเวลาที่กำหนด ควรมีการระบุชื่อบุคคลอย่างชัดเจนและเป็นธรรมในรายชื่อผู้นิพนธ์ผลงานวิจัย (authorship) และควรให้เกียรติโดยระบุชื่อผู้ที่มีส่วนสนับสนุนในการสร้างผลงานวิจัยในกิตติกรรมประกาศ (acknowledgement) ด้วย ดังนี้ เป็นต้น จึงจะถือว่าการกระทำที่ดีและได้รับการยอมรับ (acceptable and good practice) (The Market Research Society [MRS], 2010; TVU, 2008; UW, 2008)

จรรยาวิชาชีพและจริยธรรมการวิจัยไม่เพียงช่วยสร้างมาตรฐานคุณภาพนักวิจัยเท่านั้น แต่ยังเป็น การปกป้องศักดิ์ศรี ประกันและคุ้มครองสิทธิ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ที่เข้ารับการวิจัย (target audience or participants or respondents or subjects or samples) อีกด้วย ดังที่ได้มีการร่าง

"ข้อกำหนดกรุงนูเรมเบิร์ก" (Nuremberg Code) ขึ้นในปี ค.ศ. 1947 เนื่องจากมีการพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามที่กรุงนูเรมเบิร์กประเทศเยอรมัน ซึ่งได้ค้นพบหลักฐานการใช้เซลล์สีของกองทัพนาซีเยอรมันมาทำการทดลองทางการแพทย์อย่างไร้มนุษยธรรม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดกฎเกณฑ์จริยธรรมการวิจัยในคน สาระสำคัญของข้อกำหนดกรุงนูเรมเบิร์กเน้นประเด็นสำคัญคือ การยินยอมโดยสมัครใจของอาสาสมัครในการวิจัยและความสามารถถอนตัวจากโครงการได้โดยเสรี หรือการที่นักวิจัยต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับอาสาสมัคร ซึ่งต้องไม่มากเมื่อเทียบกับประโยชน์ต่อมนุษยชาติที่จะพึงได้จากการวิจัย (สมทรง ณ นคร และ วีระชัย ไควสุวรรณ์, 2547; จริยา เลิศอรรมยมณี, 2552)

แนวทางสำคัญเกี่ยวกับหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่ยึดถือในปัจจุบัน เป็นข้อตกลงจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของแพทยสมาคมโลก (World Medical Association) ที่เรียกว่า "ปฏิญญาเฮลซิงกิ" (Declaration of Helsinki) ประกาศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1964 และได้แก้ไขปรับปรุงรวมแล้วเป็นฉบับที่ 6 ในปี ค.ศ. 2008 ว่าด้วยหน้าที่ของแพทย์ผู้วิจัย การออกแบบการวิจัยและการดำเนินการ ข้อความที่ต้องระบุในโครงการวิจัย การจัดการความเสี่ยง การให้ข้อมูลผู้ป่วย การขอความยินยอม ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่แพทย์ทุกคนควรทราบและใส่ใจ (จิริยา เลิศอรรมยมณี, 2552)

นอกจากปฏิญญาเฮลซิงกิแล้ว ยังมีการประชุมเรื่อง Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Research ที่ศูนย์การประชุมเบลมอนต์ สถาบันสมิธโซเนียน ประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายงานการการประชุมที่เรียกว่า "The Belmont Report" ซึ่งได้ข้อสรุปส่วนหนึ่งเป็น "หลักจริยธรรมการวิจัย 3 ประการ" ซึ่งได้รับการยกย่องว่ากระชับ ครอบคลุม และทรงพลัง ง่ายต่อการทำความเข้าใจและจดจำ วิธีการพิจารณารับรองโครงการวิจัยของคณะกรรมการจริยธรรมฯ และข้อห่วงกังวลต่างๆ จากคณะกรรมการมักจะอ้างอิงหลัก 3 ประการนี้ คือ (1) หลักความเคารพต่อบุคคล (Respect for persons) คือ การเคารพศักดิ์ศรีมนุษย์และยอมรับในการตัดสินใจด้วยตนเอง (autonomy) ของแต่ละบุคคล (2) หลักคุณประโยชน์และไม่เป็นโทษ (Beneficence and non-maleficence) หมายถึงความปรารถนาดีและการดูแลผู้รับการวิจัย พยายามให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับการวิจัย และไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือลดความเสี่ยงของอันตรายให้เหลือน้อยที่สุด และ (3) หลักความยุติธรรม (Justice) กล่าวถึงความยุติธรรมในการดำเนินการวิจัย (รายละเอียดโปรดศึกษา จิริยา เลิศอรรมยมณี, 2552, หน้า 3-4; สุธี พานิชกุล, 2549, หน้า 248-250)

เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีข้อกำหนดโดยทั่วไป เกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพอักวิจัยและจริยธรรมการวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลขององค์การวิจัยต่างๆ ได้แก่ National Institute of Health (NIH) ซึ่งเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ทั้งให้ทุนวิจัยและดำเนินการวิจัยเอง Department of Health and Human Services (DHHS) ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในคน และสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้แก่ California State University at Long Beach, Florida State University,

Georgia State University, Harvard University, Princeton University, Texas A&M University, University of Alabama at Birmingham, University of California at San Diego, University of Pennsylvania และ University of Virginia รวมทั้งสมาคมวิชาชีพ คือ American Educational Research Association พบว่า สถาบันวิจัยและสถานศึกษาเหล่านี้เห็นว่าจรรยาวิชาชีพวิจัยและจริยธรรมการวิจัยมีความสำคัญ และจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการวิจัยและการให้บริการวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะของนักวิจัยที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อแหล่งทุนหรือผู้ให้ทุนวิจัย ผู้ร่วมวิจัย นิสิต และสังคมด้วย นอกจากนี้สังคมในปัจจุบันก็ให้ความสนใจกับการวิจัยมาก ทั้งในด้านของผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยตรง กระบวนการที่ใช้ในการวิจัย วิธีการปฏิบัติต่อผู้รับการวิจัย และการสนับสนุนทุนวิจัย ความสนใจของกระแสสังคมดังกล่าว เปรียบเสมือนแรงผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยต้องวางแนวทางปฏิบัติที่ดี อันจะนำมาซึ่งผลการวิจัยที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพวิจัยและจริยธรรมการวิจัยในประเทศอื่นๆ ที่ศึกษา ได้แก่ สหราชอาณาจักร สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศนอร์ดิก ต่างก็มีเหตุผลในแนวเดียวกัน คือ เพื่อให้มีกฎหรือหลักปฏิบัติและมาตรฐานพฤติกรรมขั้นพื้นฐาน (basic rules and behavioral standards) ที่เป็นแนวทางหรือการแนะนำหรือสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้ประกอบวิชาชีพวิจัยยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อให้ได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากสังคม ดังตัวอย่างจรรยาวิชาชีพวิจัยการตลาด ที่บัญญัติขึ้นโดยประชาคมยุโรปชื่อ The European Society for Opinion and Marketing Research (ESOMAR) ในปี ค.ศ. 1948 ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้ยอมรับข้อบัญญัตินี้ด้วย และในปี ค.ศ. 1975 ประเทศญี่ปุ่นก็ได้บัญญัติจรรยาวิชาชีพชื่อ Japan Code of Conduct of Marketing Research ขึ้น โดยมีพื้นฐานจาก "ICC/ESOMAR International Code of Marketing and Social Practice" และล่าสุดในปี ค.ศ. 1995 เมื่อ ICC/ESOMAR International Code ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ประเทศญี่ปุ่นก็ได้ถือโอกาสปรับปรุงจรรยาวิชาชีพการตลาดของตนเอง ด้วยแนวคิดที่ว่า ICC/ESOMAR International Code ได้รับการยอมรับในหลายประเทศทั่วโลก ดังนั้นการปรับปรุงจรรยาวิชาชีพโดยยึด ICC/ESOMAR International Code เป็นพื้นฐาน จะเป็นการเพิ่มความเป็นสากลให้แก่การวิจัยการตลาดของญี่ปุ่น ทำให้ได้รับการยอมรับในระดับสากลจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกด้วยเช่นกัน (Japan Marketing Research Association [JMRA], 1999)

ความจำเป็นเฉพาะเรื่องเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ต้องบัญญัติจรรยาวิชาชีพขึ้น ดังตัวอย่างสภาวิทยาศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่น (Science Council of Japan) ได้ตระหนักว่ามีการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพและจริยธรรมการวิจัยขึ้นในประเทศญี่ปุ่นและประเทศต่างๆ มากมาย โดยอ้างรายงานของสำนักงานความซื่อสัตย์สุจริตในการวิจัย (Office of Research Integrity [ORI]) กระทรวงสาธารณสุขและบริการของสหรัฐอเมริกา (The United States Department of Health and Human Services) ว่าในช่วง 5 ปี (ค.ศ. 1993-1997) สำนักงานนี้ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยทาง

วิทยาศาสตร์สิ่งมีชีวิต (life sciences) ประมาณ 1,000 เรื่อง ในจำนวนนี้มีการสอบสวนไปแล้ว 218 เรื่อง และพบว่า 78 เรื่องมีการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พวิจยจริง นอกจากนี้ Science Council of Japan ได้ระบุว่า การประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พวาก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อชีวิตมนุษย์ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมาก ยิ่งกว่านี้ การประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พยังทำลายความเชื่อถือ ความไว้วางใจที่สังคมมีต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอีกด้วย ดังนั้น ความซื่อสัตย์สุจริตในการวิจัยจึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ขณะเดียวกัน ก็ควรระลึกไว้ว่าการใช้ดุลพินิจทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากขึ้นในสังคมยุคใหม่ เนื่องจากผู้ประกอบวิชาชีพวิจัยจำนวนไม่น้อยทำงานวิจัยให้กับองค์กรต่างๆ หลายองค์กร ด้วยเหตุนี้ความขัดแย้งระหว่างข้อบัญญัติของต่างองค์กรจึงนำไปสู่ประเด็นจริยธรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น การแข่งขันกันระหว่างองค์กรก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหา ซึ่งอาจส่งผลให้ความซับซ้อนทวียิ่งขึ้นในอนาคต ดังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ มากขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ 1980 โดยหน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่างๆ ได้บัญญัติแนวทางด้านจริยธรรมและวิธีดำเนินการอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พขึ้น ส่วนในยุโรป พบว่าประเทศต่างๆ ได้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พ (Committees on scientific misconduct) ขึ้นในทศวรรษที่ 1990 และในปี ค.ศ. 2002 มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Beijing University) ประเทศจีนก็ได้บัญญัติจรรยาวิชาที่พและวิธีดำเนินการสอบสวนเกี่ยวกับการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้น SCJ จึงเรียกร้องนักวิจัยทุกสาขาให้ทำหน้าที่ในการป้องกันการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พ เพื่อให้ประชาคมวิจัยทำหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล และร่วมสร้างสังคมที่นักวิจัยได้รับความไว้วางใจและยอมรับนับถือจากสาธารณชน ดังชื่อเรียกว่า "หนังสือสีขาวแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี" (White Paper of Science and Technology) (SCJ, 2005)

เหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ต้องบัญญัติจรรยาวิชาที่พขึ้น ได้แก่ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่ (The Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology [JAMSTEC], 2007) เพื่อสร้างบรรทัดฐานในการทำวิจัยที่ปกป้องศักดิ์ศรี สิทธิ สวัสดิภาพ ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี ความเป็นอิสระ และความเป็นธรรมของผู้รับการวิจัย เคารพในชีวิตและสุขภาพ กับต้องปฏิบัติต่อผู้รับการวิจัยอย่างผู้มีคุณค่า (Norwegian Institute of Biomedical Science [NIBS], 2006; Singapore Psychological Society [SPS], 2005; SPC, 2009; TVU, 2008; UK Research Integrity Office [UK-RIO], 2009; คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549; สุธี พานิชกุล, 2549; จริยา เลิศอรรมขมณี, 2552) หากเป็นการวิจัยในสัตว์ก็ต้องคำนึงถึงชีวิตและสวัสดิภาพของสัตว์ ปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยเมตตาธรรม เป็นต้น (National Advisory Committee Laboratory Animal Research [NACLAR], 2004; UK-RIO, 2009; Wellcome Trust, 2005; Council of Europe [CE], 2005)

2.2 ความหมายและจุดมุ่งหมายของจรรยาวิชาที่พวิจัย

University of Warwick (2008) ได้ให้ความหมายของจรรยาวิชาชีพวิจัยไว้อย่างกระชับว่า หมายถึงหลักความประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standards of work performance) และความมีจริยธรรม (Ethical conduct) ของผู้ประกอบวิชาชีพวิจัย ส่วนคำว่าจรรยาธรรมการวิจัยนั้น Resnik (2010) ได้อธิบายว่าหมายถึงบรรทัดฐานความประพฤติปฏิบัติ (Norms for conduct) ที่แบ่งแยกระหว่างพฤติกรรมที่ยอมรับได้กับพฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้ แต่บรรทัดฐานดังกล่าวก็มีความแตกต่างกันไปในระหว่างสถาบันและวิชาชีพต่างๆ แล้วแต่จุดมุ่งหมายของแต่ละแห่ง ซึ่ง Steneck (2007) ก็มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า บรรทัดฐานของจรรยาวิชาชีพจะแตกต่างกันไปในระหว่างสาขาวิชาการ แต่อย่างไรก็ตาม สถาบันหรือองค์กรทั้งหลายก็ล้วนมีจุดมุ่งหมายร่วมกันอยู่ประการหนึ่งในการมีจรรยาวิชาชีพ คือ ต้องการให้สถาบันหรือวิชาชีพของตนได้รับความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากสาธารณชน (JAMSTEC, 2007; UW, 2008)

Resnik (2010) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการกำหนดบรรทัดฐานจรรยาธรรมในการวิจัย (Ethical norms in research) ไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมเป้าหมายของการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้ ความจริง และหลีกเลี่ยงความผิดพลาด อาทิ ห้ามมิให้สร้างข้อมูลเท็จ (fabrication) หรือปลอมแปลงข้อมูล (falsification) หรือนำเสนอข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่มีได้เป็นตัวแทนที่แท้จริง (misrepresent research data)
2. เพื่อส่งเสริมค่านิยม (values) ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกัน (collaborative work) ของนักวิจัย อาทิ ความเชื่อถือไว้วางใจกัน (trust) ความรับผิดชอบ (accountability) การยอมรับนับถือกันและกัน (mutual respect) และความชอบธรรม (fairness) จริยธรรมการวิจัยจะปกป้องผลประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญา (protect intellectual property interests) ขณะเดียวกันก็กระตุ้นใจหรือส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน (encouraging collaboration) ด้วย ตัวอย่างเช่น แนวทางปฏิบัติในการเป็นเจ้าของผลผลิตทางปัญญาหรือความเป็นผู้นิพนธ์ (guidelines for authorship) นโยบายลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร (copyright and patenting policies) (นโยบายการแบ่งปันข้อมูลการวิจัย) data sharing policies (กฎการรักษาความลับในการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ) confidentiality rules in peer review เป็นต้น การมีข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้เนื่องมาจากนักวิจัยมักต้องการเครดิตในการร่วมสร้างผลงาน และไม่ต้องการให้ใครมาขโมยความคิดหรือผลงานของตนที่ยังไม่เผยแพร่ออกไป
3. เพื่อช่วยให้มั่นใจได้ว่านักวิจัยมีความรับผิดชอบและพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากสาธารณะ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย (research misconduct) ผลประโยชน์ทับซ้อน (conflicts of interest) การวิจัยที่เกี่ยวกับคนและสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้แน่ใจว่านักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจะดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบ
4. เพื่อช่วยให้งานวิจัยได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะ เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักสนับสนุนโครงการวิจัยที่เชื่อถือได้ว่ามีคุณภาพและความซื่อสัตย์สุจริต (integrity)

5. เพื่อส่งเสริมค่านิยมด้านศีลธรรมและสังคม (moral and social values) เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) สิทธิมนุษยชน (human rights) (สวัสดิภาพของสัตว์ (animal welfare) การปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย (compliance with the law) และสุขภาพและความปลอดภัย (health and safety) ของคนและสัตว์ เป็นต้น การละเลยหรือไม่ระมัดระวังในการวิจัยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและสัตว์ รวมทั้งสาธารณะได้ นักวิจัยจึงต้องตระหนักให้จงดี

สมาคมวิจัยทางการศึกษาอเมริกัน (American Educational Research Association – [AERA]) เป็นสมาคมวิชาชีพที่ได้กำหนดมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยสำหรับการวิจัยทางการศึกษาขึ้นในชื่อ “Ethical Standards of the American Educational Research Association” ซึ่งตราขึ้นในเดือน มิถุนายน 1992 และได้ปรับปรุงครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1996 และครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 2000 สมาคมนี้มีนักวิจัยหลายสาขา เช่น การศึกษา จิตวิทยา สถิติ สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา มานุษยวิทยา และรัฐศาสตร์ สมาคมฯ ได้อธิบายว่าโดยทั่วไปสมาชิกของสมาคมฯ ก็มีข้อกำหนดด้านจริยธรรมของสถาบันอื่นๆ เช่น Institutional Review Board (IRBs) ให้ถือปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ที่สมาคมฯ ได้กำหนดจริยธรรมการวิจัยขึ้นอีก ก็เพื่อเป็นข้อกำหนดสำหรับนักวิจัยทางการศึกษา ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นศึกษากับเด็กและประชากรที่อ่อนไหว (vulnerable population) ข้อกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยจึงมีขึ้นเพื่อปกป้องกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตต่อการวิจัยและประชาคมวิจัย รวมทั้งบุคคลอื่นที่นักวิจัยต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทางวิชาชีพด้วย

จุดมุ่งหมายของการกำหนดมาตรฐานจรรยาวิชาชีพวิจัยและจริยธรรมการวิจัยในประเทศอื่นๆ ก็เป็นไปในแนวเดียวกัน คือเพื่อแนะนำหรือใช้เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับนโยบายด้านอื่นๆ ของหน่วยงานหรือสถาบันหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งนักวิจัยหรือผู้ประกอบวิชาชีพวิจัยควรปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดกฎหมายและจริยธรรมที่ใช้อยู่ในองค์กรนั้นและในประเทศนั้น รวมทั้งในต่างประเทศที่นักวิจัยจะไปร่วมดำเนินงานวิจัยด้วย ในทำนองเดียวกัน หน่วยงานและนักวิจัยจากต่างประเทศที่ไปพื้นที่วิจัยในประเทศใด ก็ควรปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดกฎหมายและจริยธรรมของประเทศนั้นๆ ด้วย UK-RIO, 2009) ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพ และให้ความเชื่อมั่นหรือรับรองแก่สาธารณชนหรือกลุ่มผู้สนใจอื่นๆ ว่า ได้มีการดำเนินงานวิจัยอย่างมีอาชีพและมีจริยธรรมการวิจัยอันเป็นที่ยอมรับกันเป็นสากล กิจกรรมการวิจัยต้องดำเนินไปโดยนักวิจัยที่มีความซื่อสัตย์สุจริต (integrity) และมีวินัยในตนเอง (self-discipline) ต้องไม่มีการยอมทนต่อกิจกรรมการวิจัยใดๆ ที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต เนื่องจากไม่เพียงทำให้เสื่อมเสีย (profanation) ในวิชาชีพวิจัยเท่านั้น แต่ยังบ่อนทำลายความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่องานวิจัยอีกด้วย (MRS, 2005)

2.3 จรรยาวิชาชีพของนักวิจัย และแนวทางปฏิบัติ

2.3.1 จรรยาวิชาชีพของนักวิจัย และแนวทางปฏิบัติในประเทศที่ศึกษา

จากการศึกษาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพของนักวิจัย ที่กำหนดหรือบัญญัติในประเทศที่ศึกษา คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และกลุ่มประเทศนอร์ดิก พอจำแนกประเด็นหรือหัวข้อหลักและแนวทางปฏิบัติในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

- 1) นักวิจัยพึงมีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
 - (1) ควรซื่อสัตย์สุจริตในการกระทำของตนเองในการวิจัย ตั้งแต่การออกแบบงานวิจัย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การตีพิมพ์ข้อค้นพบจากการวิจัยหรือผลการวิจัย และการแสดงความขอบคุณต่อผู้ร่วมงาน ผู้ให้ความร่วมมือ และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ยึดมั่นในข้อตกลงที่ให้กับแหล่งทุนและผู้ร่วมงาน ไม่หลอกลวงเพื่อนร่วมงาน แหล่งทุน หรือสังคม ไม่ปลอมแปลงข้อมูล (SPC, 2009; TVU, 2009; Desnik, 2010; Steneck, 2007)
 - (2) ควรมีความซื่อสัตย์กับการกระทำของตนเองในการดำเนินงานวิจัยของตน และการวิจัยร่วมกับนักวิจัยอื่น ๆ สิ่งนี้ต้องกระทำในทุกขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การขอเงินสนับสนุนงานวิจัย การออกแบบวิจัยหรือทดลอง การสร้างและวิเคราะห์ข้อมูล การตีพิมพ์ผลงาน และการขอบคุณสำหรับผู้ให้การสนับสนุนงานวิจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม (Wellcome Trust, 2005)
 - (3) ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และต้องแสดงให้เห็นว่าผลงานวิจัยเป็นความจริงและเชื่อถือได้ รวมทั้งได้ผ่านผู้ประเมินที่มีความรู้ในสายงานนั้นๆ มาแล้ว เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม (SCJ, 2006a)
 - (4) ทำงานอย่างซื่อสัตย์รวมทั้งการตีพิมพ์ผลงาน ควรให้เครดิตกับผู้ร่วมงานทุกคน ไม่มีการลอกเลียนหรือขโมยผลงาน หรือปลอมแปลงข้อมูล นอกจากนั้นต้องซื่อสัตย์ต่อองค์กร (American Chemistry Society [ACS], 1994) ควรตระหนักถึงการดำเนินงานวิจัยให้ถูกต้องตามระเบียบข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพวิจัย และระเบียบข้อบังคับ กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน (SPC, 2009; TVU, 2009)
 - (5) ควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางและซื่อสัตย์ และรักษามาตรฐานสูงสุดในการให้บริการ (SPS, 2005)
 - (6) ควรมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานวิจัยตามหลักมาตรฐานจรรยาบรรณขั้นสูง (UK-RIO, 2009)
 - (7) มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานวิจัยและความเชี่ยวชาญในสาขาของตนหรือที่ตนสร้างขึ้น (SCJ, 2006a)

- (8) ต้องดำเนินกิจกรรมการวิจัยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในมาตรฐานจรรยาวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับในประชาคมวิจัย ส่งเสริมการสร้างควมไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากสาธารณชน และการรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของวิชาชีพ (SPC, 2009)
 - (9) ต้องหลีกเลี่ยงการมีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้ส่วนคลอนความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับผู้รับการวิจัย (หรือคนไข้) และกับเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งบ่อนทำลายความเชื่อมั่นในวิชาชีพ และมีผลต่อการใช้ดุลพินิจทางวิชาชีพทำให้อาจนำความคิดส่วนตัวเข้ามาปะปน (SPC, 2009)
 - (10) นักจิตวิทยา/นักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุหรือโทรทัศน์ ต้องไม่มีส่วนร่วมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงพาณิชย์ที่แนะนำให้ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งทำให้มีผลประโยชน์ทับซ้อน (SPS, 2005)
 - (11) เมื่อนักวิจัยต้องนำเสนอหัวข้อวิจัย แผนการวิจัย ค่าโครงการวิจัย ผลการวิจัย จะต้องคำนึงว่าควรเสนอแต่ข้อเท็จจริงด้วยความซื่อสัตย์เท่านั้น และต้องเก็บหลักฐานในการวิจัย ตัวเลข ข้อมูลไว้ในที่ที่ปลอดภัย ไม่มีการประทุพติมิชอบ อาทิ การสร้างข้อมูลเท็จ (fabrication) การปลอมแปลงข้อมูล (falsification) และการคัดลอกผลงานหรือลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism) แต่ให้เครดิตกับผลงานของผู้อื่น และให้เกียรติกับเจ้าของผลงานหรือเจ้าของลิขสิทธิ์โดยไม่นำข้อมูลหรือกรอบความคิดมาเป็นของตน (SCJ, 2006a)
 - (12) ต้องประกอบวิชาชีพวิจัยด้วยความเป็นมืออาชีพและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง รวมทั้งมีความรับผิดชอบในการรักษาและการพัฒนาความเชี่ยวชาญความรู้ และความสามารถอยู่เสมอ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมในการปฏิบัติงาน และช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการทำงานอย่างมืออาชีพ (NIBS, 2006)
- 2) นักวิจัยพึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถและด้วยความมีเหตุผล
- (1) ควรปฏิบัติงานโดยยึดหลักเหตุผลและจริยธรรมต่อบุคคลในสังคม ไม่ละเมิดมาตรฐานทางศีลธรรมและทางกฎหมาย ไม่ดำเนินการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความขัดแย้งทางสังคม อันนำไปสู่ภาพลักษณ์ในเชิงลบของนักจิตวิทยา (SPS, 2005)
 - (2) ต้องทราบขอบเขตความสามารถของตนเอง รวมถึงข้อจำกัดทางเทคนิค และต้องไม่ให้บริการโดยใช้เทคนิคที่ไม่ได้มาตรฐาน (SPS, 2005)
 - (3) ต้องเคารพต่อสวัสดิภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และตระหนักถึงความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างบุคคล (SPS, 2005)

- (4) ต้องแน่ใจว่ากิจกรรมการวิจัยนั้นดำเนินไปโดยสอดคล้องตามแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับขอบเขตของการวิจัย (SPC, 2009)
 - (5) ต้องหมั่นฝึกฝนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้มีทักษะในงานของตนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในมุมมองที่กว้าง และพยายามตัดสินใจด้วยเจตคติที่ดีตลอดเวลา (SCJ, 2006a)
 - (6) ควรพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและระบบการวิเคราะห์ใหม่ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงาน การวินิจฉัย และการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (NIBS, 2006) ต้องทันต่อความก้าวหน้าของสาขาวิชาชีพ และรักษามาตรฐานความรู้ความสามารถในการปฏิบัติทางวิชาชีพ เพื่อให้เชื่อมั่นในผลการวิจัยและความปลอดภัยของคนไข้ผู้เข้ารับการวิจัย (SPC, 2009)
 - (7) เป็นผู้มีความถูกต้องแม่นยำตรง (accuracy) พยายามไม่ให้มีข้อบกพร่องหรือมีน้อยที่สุด และเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า (Steneck, 2007; Desnik, 2010)
 - (8) เป็นผู้มีความระมัดระวังในการทำงาน ไม่ประมาท หมั่นตรวจสอบงานของตน เก็บรักษาข้อมูลและกิจกรรมการวิจัยอย่างดี เช่น ข้อมูลดิบ กระบวนการวิจัย รวมทั้งการติดต่อสื่อสารกับแหล่งทุนหรือสำนักพิมพ์ (Desnik, 2010)
 - (9) เป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้และปรับใช้ความรู้และทักษะใหม่ๆ เพื่อการขยายบทบาทและความรับผิดชอบในระบบงานในสาขาวิชาชีพได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัยและให้ประโยชน์ยิ่งขึ้น (SPC, 2009)
- 3) นักวิจัยพึงมีอิสระทางความคิด ปราศจากอคติ และมีใจเปิดกว้างทางความคิด
- (1) มีอิสระและความซื่อสัตย์ทางความคิด (UK-RIO, 2009)
 - (2) ยินดีรับฟังผู้อื่นเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดและแนวทางวิจัยใหม่ๆ (TVU, 2008) ควรวิจารณ์งานของผู้อื่นในเชิงที่สร้างสรรค์ ยอมรับฟังคำชี้แนะจากผู้อื่นด้วยความนอบน้อมถ่อมตน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นด้วยความจริงใจ (SCJ, 2006a)
 - (3) นักวิจัยควรให้การยอมรับในบุคคลอื่น ยอมรับในความอิสระทางความคิดของผู้อื่น แสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักวิชาการอื่นด้วยความจริงใจ โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ผิว เพศ สถานะภาพหรือแม้แต่ศาสนา (SCJ, 2006a)

- (4) หลีกเลี่ยงการมีอคติในการวางแผนทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) การตัดสินใจ การเขียนข้อเสนอโครงการและอื่นๆ ตลอดโครงการวิจัย (Steneck, 2007; Desnik, 2010)
 - (5) ควรละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ร่วมงานและเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างไม่สมควรในที่สาธารณะ เพื่อผดุงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน (SPC, 2009)
 - (6) ต้องละเว้นการรับเงื่อนไขใดๆ ที่อาจทำให้ขาดอิสระในวิชาชีพและในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจ หรือขาดความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบวิชาชีพ (SPC, 2009)
- 4) นักวิจัยต้องมั่นใจว่าได้กระทำกิจกรรมการวิจัยที่สอดคล้องหรือเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด เป็นที่ยอมรับของประชาคมวิจัยสาขาวิชาชีพของตน รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
- (1) นักวิจัยทุกคนควรตระหนักถึงข้อกำหนดของกฎหมายต่างๆ ที่ควบคุมการทำงานของนักวิจัย (Wellcome Trust, 2005)
 - (2) ต้องทราบถึงกฎหมายและบทลงโทษของการกระทำผิด และทราบถึงวิธีการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัย (The British Psychological Society [BPS], 2009) ต้องเรียนรู้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมทั้งข้อกำหนดของสถาบันหรือรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (Desnik, 2010)
 - (3) ควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของตน รวมถึงการดำเนินงานวิจัยและการใช้จ่ายเงินจากทุนวิจัยด้วย (SCJ, 2006a)
 - (4) ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย, การผลิต การจำหน่าย การส่งเสริมการขาย และการโฆษณา ในทุกบริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์ (SPC, 2009)
 - (5) ต้องปฏิบัติตามแนวทางจรรยาบรรณการวิจัยที่กำหนดขึ้นโดยสถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ต้องแน่ใจว่าโครงการวิจัยได้รับอนุมัติจากสถาบันหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องแล้ว ก่อนที่จะดำเนินงานวิจัยให้สอดคล้องกับแนวทางจรรยาบรรณการวิจัย ให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ต่อไป (SPC, 2009)
 - (6) ต้องรับผิดชอบทางกฎหมายและจรรยาบรรณ เพื่อให้แน่ใจว่าการศึกษา การปฏิบัติต่อสัตว์ การใช้เทคนิคทางการแพทย์หรือการคัดลอกกรรม สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติที่ดี และใช้ความรู้ทางสัตวแพทยศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ นักวิจัยควรปรึกษาสัตวแพทย์ในการดูแลและกระทำต่อสัตว์ (NACLAR, 2004)
 - (7) ควรปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการวิจัย ตามที่หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดขึ้น (UK-RIO, 2009)

- (8) นักวิจัยหรือหน่วยงานที่ดำเนินการหรือทำงานวิจัยร่วมกับต่างประเทศ ควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและจริยธรรมที่มีอยู่ในประเทศ (ในกรณีนี้คือ สหราชอาณาจักร) และในต่างประเทศที่ได้การดำเนินงานวิจัย ในทำนองเดียวกันหน่วยงานและนักวิจัยจากต่างประเทศที่ใช้พื้นที่ในสหราชอาณาจักรดำเนินการวิจัย ก็ควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและจริยธรรมที่มีอยู่ในสหราชอาณาจักรเช่นเดียวกับของประเทศของตนด้วย (UK-RIO, 2009)
- 5) นักวิจัยพึงประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
- (1) นักเคมี/นักวิจัยที่ดีต้องเฝ้าหาความรู้ให้ทันความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ ควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกับนักวิจัยอื่น เก็บรักษาข้อมูลวิจัยอย่างถูกต้อง ทำงานด้วยความสามารถ และปกป้องสถาบันของตน อีกทั้งควรปฏิบัติต่อลูกน้องด้วยความเคารพในสิทธิของแต่ละบุคคล และตามความสามารถของลูกน้อง ควรยกย่องเพื่อนร่วมงานโดยไม่คำนึงถึงวุฒิการศึกษา ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน มีการเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสุจริตใจ และให้เครดิตในการทำงานตามความรับผิดชอบ เมื่อมีนิสิตก็ควรอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความตั้งใจ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพด้านเคมีได้ (ACS, 1994)
 - (2) ต้องแสดงออกถึงความนับถือและให้เกียรติผู้ร่วมงาน ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน (SPC, 2009; NIBS, 2006)
 - (3) ควรให้เกียรติและเคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของบุคคลที่เข้าร่วมในงานวิจัย และปกป้องรวมทั้งให้คำแนะนำด้วย (SCJ, 2006a)
 - (4) ควรสนับสนุนส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่ในการพัฒนาการศึกษา ฝึกอบรม และวิชาชีพ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และความเชี่ยวชาญระหว่างกัน กระตุ้นจูงใจให้มีการประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาวิชาชีพและจริยธรรมการวิจัย ที่เป็นที่ยอมรับของประชาคมวิจัยสาขาวิชาชีพนั้น (SPC, 2009)
 - (5) การนำเสนอข้อมูลในแวดวงสาธารณะ (เว็บไซต์ การเขียนบทความผ่านหน้าเว็บไซต์ การพูดในที่ชุมนุมชน การกระจายข่าว การเขียนเผยแพร่ ฯลฯ) ต้องแน่ใจว่าข้อมูลที่นำเสนอสอดคล้องกับเกณฑ์ต่อไปนี้ (1) เป็นความจริง (2) มีความถูกต้องแม่นยำ (3) สามารถพิสูจน์ได้ (4) ไม่อ้าง โ้อวดเกินความเป็นจริง (5) ไม่สื่อให้เข้าใจผิด (6) ไม่เร้าอารมณ์ (7) ไม่ชวนเชื่อ (8) ไม่สรรเสริญเยินยอจนเลิศลอย (9) ไม่ให้ร้าย ดูถูก (SPC, 2009)

6) นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัยไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ พืช สังคม ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม

(1) ความรับผิดชอบในการวิจัยในคน

- ต้องมีการปกป้องผู้รับการวิจัยในทุกด้าน เช่น การรักษาความลับของผู้รับการวิจัย การดูแลและติดตามผลอย่างถูกต้อง การเลือกกระบวนการทดลองที่ปลอดภัย การรายงานผลงานวิจัยอย่างตรงไปตรงมา การไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่มีอคติ และควรเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น (The National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research, 1979)
- แนวทางปฏิบัติสำหรับนักวิจัยที่ใช้คนเป็นสิ่งทดลอง โดยทั่วไปจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของจรรยาวิชาชีพที่สำคัญ ได้แก่ (1) การให้ความเคารพในสิทธิของบุคคล (2) การปกป้องผู้รับการวิจัยจากอันตรายที่อาจเกิดจากการวิจัย โดยให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด และผลประโยชน์ที่จะได้รับต้องสูงสุด และ (3) ความยุติธรรมในการเลือกและการปฏิบัติต่อผู้รับการวิจัย (The National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research, 1979)
- ต้องตระหนักและเคารพสิทธิของผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการศึกษาวิจัย ต้องเคารพสิทธิของผู้รับการวิจัยทั้งทางกายภาพ ความเป็นส่วนตัว และด้านจิตใจ (TVU, 2009)
- ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางจริยธรรมและทางจิตใจต่อผู้รับการวิจัย การกระทำหรือการทดลองใดที่ส่งผลเสียทางด้านจิตใจ สุขภาพ หรือศักดิ์ศรีของผู้รับการวิจัย ควรถูกพิจารณาตัดออกจากกระบวนการวิจัย นักวิจัยจะต้องตระหนักเสมอถึงความหลากหลายของสังคม เช่น เชื้อชาติ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ และพื้นที่หลังทางสังคม เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อผลการวิจัยได้ (BPS, 2009)
- ต้องรับผิดชอบต่อสวัสดิภาพของผู้รับการวิจัย (SPS, 2005)
- ต้องหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดจากการวิจัย โดยต้องมีการป้องกันและแก้ไขโดยทันที (SPS, 2005)
- ต้องมีวิธีการป้องกันที่เหมาะสมเพื่อความปลอดภัยและความสมบูรณ์ของผู้รับการวิจัยเมื่อทำการวิจัย (SPC, 2009)
- ต้องแจ้งให้ผู้รับการวิจัยทราบข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะยินยอมเข้ารับการวิจัยหรือไม่ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย กระบวนการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ความเสี่ยง (หากมี)

กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง อีสาระของผู้รับการวิจัยในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยและถอนตัวระหว่างกระบวนการวิจัย ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย เป็นต้น (DHHS, 2009)

- ในการศึกษาทดลองทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ต้องทำให้ผู้รับการวิจัย (หรือกรณีนี้อาจเป็นผู้ป่วย) และครอบครัวรู้สึกถึงความปลอดภัย ควรอธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับการวิจัยให้ได้รับทราบ ไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับและต้องเก็บรักษาข้อมูลที่เป็นความลับอย่างดีที่สุด และต้องมั่นใจได้ว่าจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาเมื่อต้องการ (NIBS, 2006)

(2) ความรับผิดชอบในการวิจัยในสัตว์

- การวิจัยในสัตว์ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติหรือกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นใช้ในประเทศนั้น ตัวอย่างเช่น ในประเทศสิงคโปร์มี The Singapore Society for the Prevention of Cruelty to Animal (SPS, 2005)
- นักวิจัยที่ใช้สัตว์เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่ทางศีลธรรมและวิชาชีพในการปฏิบัติต่อสัตว์เช่นเดียวกับมนุษย์ และพิจารณาสวัสดิภาพของสัตว์ในขั้นตอนการวางแผนโครงการและดำเนินการทดลอง (NACLAR, 2004)
- นักวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในทุกเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิภาพของสัตว์ภายใต้การควบคุมของตน รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ทั่วไปและที่อยู่อาศัยของสัตว์ตามแผนการทดลอง การกระทำต่อสัตว์จะต้องปฏิบัติตามแนวทางของโครงการ สำหรับการกระทำที่เกินขอบเขตจะต้องได้รับอนุญาตจาก Institutional Animal Care and Use Committee (IACUC) (NACLAR, 2004)
- นักวิจัยและเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความรู้สึกและการดูแลที่เหมาะสม ต้องหลีกเลี่ยงความไม่สบาย ความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานแก่สัตว์ (NACLAR, 2004; NIBS, 2006)
- กระบวนการระงับความเจ็บปวดในสัตว์ชั่วคราวหรือการลดความเจ็บปวดในสัตว์ จะต้องกระทำด้วยวิธีที่เหมาะสมและเป็นวิธีทางสัตวแพทย์ (NACLAR, 2004)
- ควรมีการจัดการเกี่ยวกับสุขศาสตร์ของซากสัตว์และวัตถุของเสียที่สอดคล้องกับกฎหมายและข้อแนะนำอื่นๆ ในปัจจุบัน หรือความต้องการของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NACLAR, 2004)
- ไม่นำเข้าสัตว์ที่ไม่ได้รับอนุญาตจาก AVA ตามข้อบังคับภายใต้พระราชบัญญัติสัตว์และนก (The Animals & Birds Act) (NACLAR, 2004)

- แหล่งกำเนิดของสัตว์ต้องได้รับการรับรองจากประเทศผู้ส่งออกในฐานะเป็นผู้จำหน่ายสัตว์เฉพาะชนิด (particular species of animal) ที่ถูกต้องตามกฎหมาย (NACLAR, 2004)
 - กรณีของประเทศสิงคโปร์ การขนส่ง การนำเข้า และการใช้สัตว์ที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม จะต้องปฏิบัติตาม 'Singapore Biosafety Guidelines for Research on GMOs' ตามที่ Genetic Modification Advisory Committee ได้จัดทำขึ้น และไม่นำเข้าสัตว์ที่อันตรายโดยปราศจากใบรับรองจาก CITES และต้องได้รับอนุญาตการส่งออกจากประเทศผู้ส่งออกและได้รับอนุญาตการนำเข้าจาก AVA ตามที่บังคับภายใต้พระราชบัญญัติการนำเข้าและส่งออกสัตว์อันตราย (NACLAR, 2004)
 - สัตว์อันตรายที่รวมอยู่ใน CITES จะต้องไม่ถูกใช้ในโครงการวิจัย ยกเว้นโครงการที่ก่อให้เกิดเป็นประโยชน์โดยตรงกับการอนุรักษ์สัตว์พันธุ์ที่กำหนดนี้ หรือพันธุ์ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้ในอนาคตกลายเป็นสัตว์ที่ไม่มีอันตราย (NACLAR, 2004)
 - ต้องยื่นเอกสารการวิจัยเพื่อขอรับการตรวจสอบ เพื่อผลต่อความปลอดภัยและสุขภาพ และควรปฏิบัติตามความคิดเห็นซึ่งเป็นผลจากการตรวจสอบดังกล่าว (UK-RIO, 2009)
 - ควรตรวจสอบความเสี่ยงที่เป็นผลจากการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อพบความเสี่ยง นักวิจัยควรรายงานความเสี่ยงดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอคำปรึกษาในการลดและป้องกันความเสี่ยง (Wellcome Trust, 2005)
 - ควรทำการวิจัยกับสัตว์อย่างมีเมตตาธรรม ระมัดระวังและใส่ใจ (SCJ, 2006b)
- (3) ความรับผิดชอบต่อสังคม ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- นักวิจัยควรมุ่งสร้างงานวิจัยที่ช่วยเหลือสังคม และไม่ควรถ่างานวิจัยที่ซ้ำซ้อนหรือเคยทำที่อื่นมาก่อนแล้ว หรือตีพิมพ์บทความวิจัยที่จะสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม (Resnik, 2010)
 - พยายามให้งานวิจัยส่งผลกระทบต่อบุคคล สัตว์ และสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด และสามารถอธิบายเหตุผลได้ (European Communities [EC], 2005)
 - อย่าผลิตผลงานที่ไม่มีคุณค่าหรือซ้ำซ้อนกับผลงานของผู้อื่น ไม่ลอกเลียนผลงานของผู้อื่นและนำมาใช้หรือดัดแปลงเป็นของตน (Resnik, 2010)
 - นักวิจัยควรส่งเสริมและรักษาสภาพแวดล้อม ด้วยการสนับสนุนและดำเนินงานวิจัยที่มีมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างเคร่งครัด และส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในการดำเนินงานวิจัยต่อไป (UK-RIO, 2009)

- ควรคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคม (BPS, 2009)
- ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของมนุษย์ด้วยความรับผิดชอบ คำนึงถึงความปลอดภัยของชุมชนและสังคมและสิ่งแวดล้อม (SCJ, 2006a)
- นักเคมี/นักวิจัยควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาองค์ความรู้เพื่อบริการสังคม ตามความสนใจของสังคม และเพื่อสุขภาพที่ดีของปวงชน (ACS, 1994)
- ควรมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สารเคมีที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมควรถูกกำจัดตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับของทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก (NIBS, 2006)
- ควรจะทำงานวิจัยโดยจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ในห้องปฏิบัติการและคำนึงถึงสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานเป็นหลัก (NIBS, 2006)
- ต้องพยายามอธิบายบทบาทและความสำคัญของงานวิจัยของตนอย่างเปิดเผย ประเมินผลของงานวิจัยที่จะกระทบต่อสังคม มนุษย์ และสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดจากผลงานวิจัย นักวิจัยต้องอธิบายโดยผลงานวิจัย หรือการประเมินเหล่านี้โดยไม่ปิดบังความจริง (SCJ, 2006a)

2.3.2 จรรยาวิชาชีพของนักวิจัย และแนวทางปฏิบัติในประเทศไทย

ในประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้จรรยาวิชาชีพวิจัยและแนวทางปฏิบัติในหน่วยงานเกี่ยวกับการวิจัย และสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างๆ อย่างแพร่หลาย แต่ทุกแห่งต่างใช้แนวทางปฏิบัติ จรรยาบรรณนักวิจัย ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้กำหนดขึ้นและประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2541 เรื่อง "จรรยาบรรณนักวิจัย" เป็นหลัก หรือถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ แล้วเพิ่มเติมหรือขยายแนวทางปฏิบัติออกไปตามลักษณะงานวิชาชีพและจุดมุ่งหมายของแต่ละองค์กรหรือสถาบัน เพื่อให้กว้างขวาง ครอบคลุม ชัดเจน และเหมาะสมยิ่งขึ้น

"จรรยาบรรณนักวิจัย" ของ วช. ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของนักวิจัยทั่วไป ไม่ว่าสาขาวิชาการใด ๆ จึงมีลักษณะเป็นแนวทางกว้าง ๆ เพื่อครอบคลุมทุกสาขาวิชาการ และมีลักษณะเป็นข้อพึงสังวรณ์ มากกว่าจะเป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างจรรยาบรรณในหมู่นักวิจัยทั่วไป วช. ได้พิมพ์จรรยาบรรณนักวิจัยดังกล่าวเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 และได้จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2552 ในชื่อ "แนวทางปฏิบัติ จรรยาบรรณนักวิจัย" (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552ข) โดยมีจรรยาบรรณนักวิจัยรวม 9 ข้อ ดังรายละเอียดดังนี้

จรรยาบรรณนักวิจัย : แนวทางปฏิบัติ

ข้อ 1 นักวิจัยต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ

นักวิจัยมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น ต้องให้เกียรติและอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาใช้ในงานวิจัยและมีความเป็นธรรมเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางปฏิบัติ :

1.1 นักวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

- 1) นักวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเลือกเรื่องที่จะทำวิจัย การเลือกผู้เข้าร่วมทำวิจัย การดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
- 2) นักวิจัยต้องให้เกียรติผู้อื่น โดยการอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลและความคิดเห็นที่นำมาใช้ในงานวิจัย

1.2 นักวิจัยต้องซื่อตรงต่อการแสวงหาทุนวิจัย

- 1) นักวิจัยต้องเสนอข้อมูลและแนวคิดอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาในการเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุน
- 2) นักวิจัยต้องเสนอโครงการวิจัยด้วยความซื่อสัตย์โดยไม่นำผลงานของผู้อื่นมาอ้างว่าเป็นของตน

ข้อ 2 นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำวิจัย ตามข้อตกลงที่ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัยและต่อหน่วยงานที่สังกัด

นักวิจัยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและข้อตกลงการวิจัยที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน อุทิศเวลาทำงานวิจัยให้ได้ผลดีที่สุดและเป็นไปตามกำหนดเวลา มีความรับผิดชอบไม่ละทิ้งงานระหว่างดำเนินการ

แนวทางปฏิบัติ :

2.1 นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำวิจัย

- 1) นักวิจัยต้องศึกษาเงื่อนไข และกฎเกณฑ์ของเจ้าของทุนอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อป้องกันการขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง
- 2) นักวิจัยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ระเบียบและกฎเกณฑ์ ตามข้อตกลงอย่างครบถ้วน

2.2 นักวิจัยต้องอุทิศเวลาทำงานวิจัย

- 1) นักวิจัยต้องทุ่มเทความรู้ ความสามารถ และเวลาให้กับการทำงานวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์

2.3 นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบในการทำวิจัย

- 1) นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบ ไม่ละทิ้งงานโดยไม่มีเหตุผลอันควร และส่งงานตามกำหนดเวลา ไม่ทำผิดสัญญาข้อตกลงจนก่อให้เกิดความเสียหาย
- 2) นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบในการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อให้ผลอันเกิดจากการวิจัยได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ข้อ 3 นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย

นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัยอย่างเพียงพอ และมีความรู้ความชำนาญ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อนำไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อป้องกันปัญหาการวิเคราะห์ การตีความ หรือการสรุปที่ผิดพลาด อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่องานวิจัย

แนวทางปฏิบัติ :

- 3.1 นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ ความชำนาญหรือประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัยอย่างเพียงพอเพื่อนำไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ
- 3.2 นักวิจัยต้องรักษามาตรฐานและคุณภาพของงานวิจัยในสาขาวิชาการนั้นๆ เพื่อป้องกันความเสียหายต่อวงการวิชาการ

ข้อ 4 นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต

นักวิจัยต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และเที่ยงตรงในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์ พืช ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกและมีปณิธานที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

แนวทางปฏิบัติ :

- 4.1 การใช้คนหรือสัตว์เป็นตัวอย่างทดลอง ต้องทำในกรณีที่ไม่มีความเสี่ยงอื่นเท่านั้น
- 4.2 นักวิจัยต้องดำเนินการวิจัยโดยมีจิตสำนึกที่จะไม่ก่อความเสียหายต่อคน สัตว์ พืช ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
- 4.3 นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดแก่ตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาและสังคม

ข้อ 5 นักวิจัยต้องเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย

นักวิจัยต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางวิชาการจนละเลย และขาดความเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ ต้องถือเป็นการกระทำที่ที่อธิบายจุดมุ่งหมายของการวิจัยแก่บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่หลอกลวงหรือบีบบังคับ และไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

แนวทางปฏิบัติ :

- 5.1 นักวิจัยต้องมีความเคารพในสิทธิของมนุษย์ที่ใช้ในการทดลองโดยต้องได้รับความยินยอมก่อนทำการวิจัย
- 5.2 นักวิจัยต้องปฏิบัติต่อมนุษย์และสัตว์ที่ใช้การทดลองด้วยความเมตตา ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ในทางวิชาการจนเกิดความเสียหายที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง
- 5.3 นักวิจัยต้องดูแลปกป้องสิทธิประโยชน์และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

ข้อ 6 นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิดโดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย

นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด ต้องตระหนักว่าอคติส่วนตัวหรือความลำเอียงทางวิชาการอาจส่งผลให้มีการบิดเบือนข้อมูลและข้อค้นพบทางวิชาการ อันเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายต่องานวิจัย

แนวทางปฏิบัติ :

- 6.1 นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด ไม่ทำงานวิจัยด้วยความเกรงใจ
- 6.2 นักวิจัยต้องปฏิบัติตามวิจัยโดยใช้หลักวิชาการเป็นเกณฑ์และไม่มีอคติมาเกี่ยวข้อง
- 6.3 นักวิจัยต้องเสนอผลงานวิจัยตามความเป็นจริง ไม่จงใจเบี่ยงเบนผลการวิจัย โดยหวังประโยชน์ส่วนตัว หรือต้องการสร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น

ข้อ 7 นักวิจัยพึงนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ

นักวิจัยพึงเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ไม่ขยายผลข้อค้นพบจนเกินความเป็นจริง และไม่ใช้ผลงานวิจัยไปในทางมิชอบ

แนวทางปฏิบัติ :

- 7.1 นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบและรอบคอบในการเผยแพร่ผลงานวิจัย
- 7.2 นักวิจัยพึงเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยคำนึงถึงประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ไม่เผยแพร่ผลงานวิจัยเกินความเป็นจริงโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง
- 7.3 นักวิจัยพึงเสนอผลงานวิจัยตามความเป็นจริง ไม่ขยายผลข้อค้นพบที่ปราศจากการตรวจสอบยืนยันในทางวิชาการ

ข้อ 8 นักวิจัยพึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น

นักวิจัยพึงมีความใจกว้าง พร้อมทั้งจะเปิดเผยข้อมูลและขั้นตอนการวิจัย ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลทางวิชาการของผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยของตนให้ถูกต้อง

แนวทางปฏิบัติ :

- 8.1 นักวิจัยพึงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยินดีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจในงานวิจัยกับเพื่อนร่วมงานและนักวิชาการอื่นๆ

8.2 นักวิจัยพึงยอมรับฟัง แก้ไขการทำวิจัยและเสนอผลงานวิจัยตามข้อเสนอแนะที่ดี เพื่อสร้างความรู้ที่ถูกต้องและสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อ 9 นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ

นักวิจัยพึงมีจิตสำนึกที่จะอุทิศกำลังสติปัญญาในการทำวิจัย เพื่อสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อความเจริญและประโยชน์สุขของสังคมและมวลมนุษยชาติ

แนวทางปฏิบัติ :

9.1 นักวิจัยพึงไตร่ตรองหาหัวข้อการวิจัยด้วยความรอบคอบ และทำการวิจัยด้วยจิตสำนึกที่จะอุทิศกำลังปัญญาของตนเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อความเจริญของสถาบัน และประโยชน์สุขของสังคม

9.2 นักวิจัยพึงรับผิดชอบต่อในการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการเพื่อความเจริญของสังคม ไม่ทำการวิจัยที่ขัดกับกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

9.3 นักวิจัยพึงพัฒนาบทบาทของตนให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น และอุทิศเวลา ใจ กระทำการส่งเสริมพัฒนาความรู้ จิตใจ พฤติกรรมของนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีส่วนสร้างสรรค์ความรู้แก่สังคมสืบไป

จรรยาบรรณนักวิจัยข้างต้นนี้ เป็นความคิดริเริ่มของคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมศาสตร์ และ วช. ได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 แม้จะไม่ปรากฏว่าได้มีการรับรองเป็นทางการจากองค์กรหรือสถาบันใด แต่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็ได้นำไปเป็นต้นแบบและถือเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ สถาบันบางแห่ง เช่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เพิ่มจรรยาบรรณนักวิจัยและแนวทางปฏิบัติอีก 6 ข้อดังนี้ (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

ข้อ 10 นักวิจัยมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

แนวทางปฏิบัติ :

10.1 สร้างแนวร่วมเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อสถาบันฯ โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณ ให้มีความชัดเจนโปร่งใสได้มาตรฐาน

ข้อ 11 นักวิจัยพึงรู้จักสามัคคี

แนวปฏิบัติ :

11.1 ในการปฏิบัติงานพิเศษมีผลประโยชน์ตอบแทน จะต้องมีกรดำเนินงานอย่างโปร่งใส และกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง อันเป็นการป้องกันการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

ข้อ 12 นักวิจัยมีจิตใจใฝ่บริการ

แนวทางปฏิบัติ :

12.1 เสริมสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ เพื่อภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันฯ

ข้อ 13 มีระเบียบวินัย

แนวทางปฏิบัติ :

13.1 ให้ผู้นำทุกระดับเป็นแบบอย่างที่ดีของความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน

ข้อ 14 มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

แนวทางปฏิบัติ :

14.1 เสริมสร้างสำนึกความรับผิดชอบ โดยมีข้อตกลงผลการปฏิบัติงานระหว่าง

ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา มีการประเมินผลงานโดยระบุถึงดรหรณืชี้วัด มีมาตรการกับผู้ไม่มีผลงาน เพื่อความเข้มแข็งขององค์กร

ข้อ 15 กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง

แนวทางปฏิบัติ :

15.1 กรณีทุจริต และคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น ควรมีมาตรการทางวินัยโดยตั้งกรรมการสอบสวนโดยเร็ว เพื่อความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

นอกจากข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณนักวิจัยข้างต้นแล้ว ความพยายามในการจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณการวิจัยในสาขาวิชาชีพต่างๆ ก็ได้มีขึ้นมาก่อนหน้าปี พ.ศ. 2541 เพียงแต่จะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เท่านั้น โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาด้านแพทยศาสตร์ และสาขาที่มีการวิจัยในคน ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยหลักจริยธรรมการวิจัยและการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน เพื่อปกป้องสวัสดิภาพและสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วยหรืออาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย) คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549) นอกจากนี้สถาบันต่างๆ ยังแต่งตั้งคณะกรรมการด้านจริยธรรมขึ้น เพื่อทำหน้าที่ทบทวนพิจารณาด้านจริยธรรมของการศึกษาวิจัยและการทดลองในคน เพื่อคุ้มครองสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และความเป็นอยู่ที่ดีของอาสาสมัครในการศึกษาวิจัย ตัวอย่างเช่น คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิทักษ์สิทธิ สวัสดิภาพและป้องกันภัยอันตรายผู้ถูกวิจัย (Human Experimentation Committee) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518) ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับสากล) คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527) จริยา เลิศอรรมยมนี, 2552) เป็นต้น และด้วยความจำเป็นในการทำวิจัยในคน กระทรวงสาธารณสุขและคณะแพทยศาสตร์ของรัฐ 9 แห่ง จึงได้ร่วมกันจัดตั้งชมรมจริยธรรมการวิจัยในคนในประเทศไทย (Forum for Ethical Review Committees in Thailand [FERCIT]) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงานส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน และได้จัดตั้ง

คณะทำงานขึ้นเพื่อร่างหลักเกณฑ์แนวทางการทำวิจัยในคนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติระดับชาติด้วย (ชมรมจริยธรรมการวิจัยในคนในประเทศไทย, 2545)

ในส่วนของข้อกำหนดจรรยาบรรณการวิจัยในสัตว์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดทำ “จรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ” ขึ้นในปี พ.ศ. 2542 เพื่อให้ผู้ใช้สัตว์และผู้เลี้ยงสัตว์เพื่องานวิจัย งานทดสอบ งานผลิตชีววัตถุ และงานสอน ในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกสาขา ยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม คุณธรรม มนุษยธรรม และหลักวิชาการที่เหมาะสม ตลอดจนเป็นมาตรฐานการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน สาระสำคัญของจรรยาบรรณและแนวทางปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

จรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์และแนวทางปฏิบัติ

1. ผู้ใช้สัตว์ต้องตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตสัตว์

ผู้ใช้สัตว์ต้องใช้สัตว์เฉพาะกรณีที่ได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสัตว์ และ/หรือความก้าวหน้าทางวิชาการ และได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมเท่าหรือเหมาะสมกว่า

แนวทางปฏิบัติ :

- 1.1 ผู้ใช้สัตว์ควรใช้สัตว์เฉพาะในกรณีจำเป็นสูงสุด หลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมเท่า นั้น ไม่ใช้สัตว์อย่างพร่ำเพรื่อ ทั้งนี้ ผู้ใช้สัตว์ต้องยอมรับและตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตสัตว์และศีลธรรมตามหลักศาสนา
- 1.2 ก่อนการใช้สัตว์ ผู้ใช้สัตว์ต้องศึกษาข้อมูล หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นอย่างถี่ถ้วน และนำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาพิจารณาประกอบการศึกษา ทดลอง เพื่อให้การใช้สัตว์มีประสิทธิภาพสูงสุด
- 1.3 ก่อนการใช้สัตว์ ผู้ใช้สัตว์ต้องนำเสนอโครงการที่แสดงถึงแผนงานและขั้นตอนการใช้ พร้อมทั้งเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่จะมีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์หรือ สัตว์ และ/หรือความก้าวหน้าทางวิชาการและข้อมูล หลักฐาน หรือเหตุผลที่แสดงว่าไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ทดแทนได้ในสภาวะการณ์ขณะนั้น
- 1.4 เมื่อสิ้นสุดการใช้สัตว์ ผู้ใช้สัตว์ต้องดำเนินการให้สัตว์ตายอย่างสงบ กรณีที่จำเป็นต้องให้สัตว์นั้นมีชีวิตอยู่ต่อไป ผู้ใช้สัตว์ต้องแสดงเหตุผลความจำเป็น และระบุวิธีการเลี้ยงสัตว์ให้ชัดเจนไว้ในโครงการที่นำเสนอต่อคณะกรรมการของสถาบันทุกครั้งก่อนที่จะดำเนินโครงการ และต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูแลสัตว์นั้นเองโดยไม่ใช้สถานที่หรือทรัพย์สินขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่ปล่อยสัตว์กลับคืนสู่ธรรมชาติ

2. ผู้ใช้สัตว์ต้องตระหนักถึงความแม่นยำของผลงานโดยใช้สัตว์จำนวนน้อยที่สุด

ผู้ใช้สัตว์จะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติทางพันธุกรรมและคุณสมบัติทางสุขภาพของสัตว์ ที่จะนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการใช้สัตว์ เพื่อให้มีการใช้สัตว์จำนวนที่น้อยที่สุด และได้รับผลงานที่ถูกต้องแม่นยำมากที่สุด

แนวทางปฏิบัติ :

- 2.1 ผู้ใช้สัตว์ควรศึกษาและพิจารณาข้อมูลด้านพันธุกรรมและระบบการเลี้ยงสัตว์ให้ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัยและการใช้สัตว์
- 2.2 ผู้ใช้สัตว์ควรเลือกใช้ชนิดและสายพันธุ์ของสัตว์ที่มีคุณสมบัติทางพันธุกรรมตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานวิจัย และใช้สัตว์จำนวนน้อยที่สุด ที่จะให้ผลงานถูกต้อง แม่นยำ และเป็นที่ยอมรับ โดยการใช่วิธีการทางสถิติคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม
- 2.3 ผู้ใช้สัตว์ควรเลือกใช้สัตว์จากแหล่งเพาะขยายพันธุ์ที่มีประวัติการสืบสายพันธุ์ และมีคุณสมบัติทางพันธุกรรมคงที่ มีข้อมูลทางด้านพันธุกรรมและระบบการเลี้ยง และพร้อมที่จะให้บริการได้ทุกรูปแบบของชนิด สายพันธุ์ เพศ อายุ น้ำหนัก และจำนวนสัตว์ ตามความต้องการของผู้ใช้สัตว์อย่างต่อเนื่อง
- 2.4 ผู้ใช้สัตว์ ควรเลือกใช้สัตว์จากแหล่งที่มีการเลี้ยงด้วยระบบใดระบบหนึ่ง ดังต่อไปนี้
 - 2.4.1 Strict Hygienic Conventional
 - 2.4.2 Specified Pathogen Free
 - 2.4.3 Germ Free
- 2.5 ผู้ใช้สัตว์ควรนำสัตว์ที่ไม่มีประวัติการสืบสายพันธุ์มาใช้เฉพาะในกรณีที่เป็นสิ่งตรงกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการศึกษาวิจัยเท่านั้น
- 2.6 ผู้ใช้สัตว์ ควรเลือกใช่วิธีการศึกษาวิจัย วิธีการเลี้ยงสัตว์ วิธีการปฏิบัติต่อสัตว์ การวางแผนการวิจัย และการวิเคราะห์ผลการวิจัยที่ถูกต้องทั้งทางเทคนิคและสถิติ

3. การใช้สัตว์ป่าต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและนโยบายการอนุรักษ์สัตว์ป่า

การนำสัตว์ป่ามาใช้ ควรกระทำเฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นต่อการศึกษาวิจัย โดยไม่สามารถใช้สัตว์ประเภทอื่นทดแทนได้ และการใช้สัตว์ป่านั้น จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและนโยบายการอนุรักษ์สัตว์ป่า

แนวทางปฏิบัติ :

- 3.1 ผู้ใช้สัตว์ควรใช้สัตว์ป่าเฉพาะกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการวิจัยที่ไม่มีวิธีการอื่น หรือใช้สัตว์อื่นทดแทนได้
- 3.2 ผู้ใช้สัตว์ป่าในการศึกษาวิจัยจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายและนโยบายการอนุรักษ์สัตว์ป่าอย่างครบถ้วนและเคร่งครัด

4. ผู้ใช้สัตว์ต้องตระหนักว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์

ผู้ใช้สัตว์ต้องตระหนักว่าสัตว์มีความรู้สึกเจ็บปวด และมีความรู้สึกตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับมนุษย์ จึงต้องปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความระมัดระวังทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การขนส่ง การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงสัตว์ การจัดการสภาพแวดล้อมของสถานที่เลี้ยง เทคนิคในการเลี้ยง และการปฏิบัติต่อสัตว์ โดยไม่ให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวด ความเครียด หรือความทุกข์ทรมาน

แนวทางปฏิบัติ :

- 4.1 การขนส่งสัตว์ หน่วยงานที่มีการใช้สัตว์ทดลอง และหน่วยงานที่เพาะเลี้ยงสัตว์ทดลอง ต้องร่วมกันจัดการให้มีผู้รับผิดชอบดูแล ให้การขนส่งสัตว์ทั้งทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพและสุขภาพของสัตว์น้อยที่สุด และให้สัตว์ได้รับความปลอดภัยมากที่สุด (โดยให้มีระบบควบคุมอุณหภูมิ ระบบระบายอากาศ ระบบป้องกัน การติดเชื้อ ภาชนะบรรจุสัตว์ที่แข็งแรงมั่นคงป้องกันสัตว์หลบหนีได้ และมีพื้นที่ให้สัตว์เคลื่อนไหวได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสากล)
- 4.2 การจัดการสภาพแวดล้อมของสถานที่เลี้ยงสัตว์ ต้องสามารถป้องกันการติดเชื้อ มีการควบคุม อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ แสง และเสียงให้คงที่ และเหมาะสมกับความ ต้องการของสัตว์แต่ละชนิด ไม่สร้างความเครียดให้แก่สัตว์
- 4.3 วัสดุอุปกรณ์เลี้ยงสัตว์
 - 4.3.1 กรงหรือคอกเลี้ยงสัตว์ ต้องแข็งแรงมั่นคงเพียงพอที่จะป้องกันสัตว์หลบหนีได้ และ ถูกต้องตามมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้สำหรับชนิด ขนาด และจำนวนสัตว์ ไม่มี ส่วนประกอบที่จะทำให้สัตว์บาดเจ็บและต้องทำด้วยวัสดุที่คงทนต่อสารเคมี หรือ ความร้อนที่ใช้ในการป้องกันการติดเชื้อ
 - 4.3.2 วัสดุรองนอน ต้องเหมาะสมกับสัตว์แต่ละชนิด ไม่แหลมคม มีคุณสมบัติที่ซึมซับน้ำ แล้วไม่เปื้อนยุ่ย และต้องปลอดจากสารพิษและเชื้อโรค
 - 4.3.3 สัตว์ต้องได้รับอาหารและน้ำที่สะอาดปราศจากเชื้อโรค สารพิษ และสารที่ก่อมะเร็ง ต้องได้รับอาหารและน้ำกินในปริมาณที่พอเพียงกับความต้องการตามระยะเวลา อาหารต้องมีส่วนประกอบของโปรตีน ไขมัน แป้ง วิตามิน แร่ธาตุและกาก อย่าง ครบถ้วน เหมาะสมกับความต้องการของสัตว์แต่ละชนิด
- 4.4 การจัดการ
 - 4.4.1 หน่วยงานเลี้ยงสัตว์ ต้องเลี้ยงสัตว์ตามระบบการเลี้ยงแบบ Strict Hygienic Conventional หรือ Specified Pathogen Free หรือ Germ Free ระบบใดระบบ หนึ่งอย่างต่อเนื่อง และเข้มงวดกวดขันในการป้องกันการติดเชื้อ โดยดำเนินการ ตามระบบดังกล่าว ข้างต้นอย่างเคร่งครัด

- 4.4.2 หน่วยงานเลี้ยงสัตว์ ต้องมีสัตวแพทย์หรือนักวิชาการที่มีพื้นความรู้และประสบการณ์ด้านสัตว์ทดลอง และต้องมีพนักงานเลี้ยงสัตว์ที่ผ่านการอบรมการเลี้ยงสัตว์ทดลองที่ได้มาตรฐาน
- 4.4.3 หน่วยงานเลี้ยงสัตว์ ต้องมีข้อมูล แหล่งที่มาของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ การป้องกันสัตว์ติดเชื้อ การควบคุมตรวจสอบสภาพแวดล้อม และการช่วยให้สัตว์ตายอย่างสงบในกรณีที่จำเป็น เพื่อให้สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้องตามความต้องการ พร้อมทั้งต้องมีวัสดุอุปกรณ์สำรองและหน่วยซ่อมบำรุงที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องได้รับงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
- 4.4.4 หน่วยงานเลี้ยงสัตว์ ต้องจัดการกำจัดซากสัตว์และขยะปฏิภูลด้วยวิธีการที่เหมาะสม ที่สามารถกำจัดหรือทำลายสารกัมมันตรังสี สารพิษ และเชื้อโรค ไม่ให้ตกค้างหรือแพร่กระจายเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม และสุขภาพ
- 4.5 เทคนิคในการปฏิบัติต่อสัตว์
- 4.5.1 ผู้ใช้สัตว์ ต้องกำหนดแผนงานและวิธีการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ไว้ในโครงการอย่างชัดเจน
- 4.5.2 ผู้ใช้สัตว์และพนักงานเลี้ยงสัตว์ ต้องปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความเมตตา ไม่ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวด หรือเกิดความเครียด ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องแสดงเหตุผลทางวิชาการที่ชัดเจนว่าไม่มีทางเลือกอื่นแล้ว และต้องระบุนวิธีการบำบัดหรือลดความเครียดและความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นไว้ในโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการของสถาบันไว้ด้วย ทั้งนี้การใช้สัตว์ควรสิ้นสุดลงก่อนที่สัตว์จะได้รับความเจ็บปวด จนถึงตาย
- 4.5.3 ผู้ใช้สัตว์ ต้องเรียนรู้เทคนิคพื้นฐานการปฏิบัติต่อสัตว์ และมีความชำนาญพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้
- 1) การจัดและควบคุมสัตว์
 - 2) การทำเครื่องหมายบนตัวสัตว์
 - 3) การแยกเพศ
 - 4) การให้สารทางปาก ผิวหนัง กล้ามเนื้อ เส้นเลือด ฯลฯ
 - 5) การเก็บตัวอย่างเลือด อุจจาระ ปัสสาวะ ชันเนื้อ
 - 6) การทำให้สัตว์สลบ
 - 7) การทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ
 - 8) การผ่าซากสัตว์

5. ผู้ใช้สัตว์ต้องบันทึกข้อมูลการปฏิบัติต่อสัตว์ไว้เป็นหลักฐานอย่างครบถ้วน
ผู้ใช้สัตว์ต้องปฏิบัติต่อสัตว์ตรงตามวิธีการที่เสนอไว้ในโครงการ และต้องจดบันทึกไว้เป็น
หลักฐานอย่างละเอียด ครบถ้วน พร้อมทั้งจะเปิดเผยหรือชี้แจงได้ทุกโอกาส

แนวทางปฏิบัติ :

- 5.1 ผู้ใช้สัตว์ต้องดำเนินการตามวิธีการที่เสนอไว้ในโครงการอย่างเคร่งครัด
- 5.2 ผู้ใช้สัตว์ต้องบันทึกหลักฐานแหล่งที่มาของสัตว์ วิธีการเลี้ยง ระบบการป้องกันการติดเชื้อ
และสภาพแวดล้อมของสถานที่เลี้ยงสัตว์อย่างต่อเนื่อง
- 5.3 ผู้ใช้สัตว์ต้องทำบันทึกทุกครั้งที่มีการปฏิบัติต่อสัตว์

2.4 จรรยาวิชาชีพในการทำวิจัย และแนวทางปฏิบัติในกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยได้จัดแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนการดำเนินงานวิจัย ระหว่างการดำเนินงานวิจัย และหลังการดำเนินงานวิจัย ซึ่งจากการศึกษาใน 5 ประเทศทำให้สามารถประมวลประเด็นสำคัญ
ในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้

2.4.1 ก่อนการดำเนินงานวิจัย

- 1) นักวิจัยต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย จริยธรรม และแนวทางอื่น ๆ ที่ใช้กับ
งานวิจัย ซึ่งรวมถึงการยื่นข้อเสนอโครงการวิจัย (Proposal) เพื่อการตรวจสอบ
จริยธรรมที่เหมาะสม และต้องปฏิบัติตามผลที่ได้จากการตรวจสอบนั้นๆ (UK-RIO,
2009)
- 2) นักวิจัยควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนและเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ
เพื่อออกไปประกอบวิชาชีพวิจัย และควรมีการอบรมซ้ำหากพบว่านักวิจัยยังขาด
ความรู้หรือมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เกิดขึ้น (UK-RIO, 2009) มหาวิทยาลัยใน
สหรัฐอเมริกา เช่น University of Alabama at Birmingham จัดให้มีหน่วยงานเรียกว่า
The Research Compliance Office ทำหน้าที่ฝึกอบรมด้านต่างๆ ให้กับคณาจารย์
นักวิจัย นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการวิจัย
เพื่อให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย
(Resnik, 2010)
- 3) นักวิจัยควรแน่ใจว่าโครงการวิจัยทุกโครงการได้มีการเตรียมการประกันภัยและความ
คุ้มครองต่างๆ เป็นที่เรียบร้อย และเพียงพอสำหรับการวิจัย ก่อนที่จะลงมือดำเนินงาน
วิจัย (UK-RIO, 2009)

- 4) การออกแบบโครงการวิจัย นักวิจัยควรตรวจสอบให้แน่ใจว่า (UK-RIO, 2009):
 - ข้อเสนอโครงการวิจัยได้อธิบายถึงปัญหาหรือแนวทางการพัฒนาต่างๆ ที่ตรงประเด็น พร้อมทั้งออกแบบวิธีดำเนินงานวิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือแก้ปัญหาหรือพัฒนาเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม
 - การออกแบบการวิจัยมีความเหมาะสมเกี่ยวกับการตั้งคำถามและวิธีการจัดการกับปัญหาโดยปราศจากความอคติ
 - แผนการเบื้องต้นหรือสัญญาเบื้องต้นต้องอธิบายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการออกแบบและการดำเนินงานวิจัย ซึ่งรวมถึงแผนการจัดเก็บ และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย
 - การนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นทั้งหมด หรือการมีประสบการณ์การทำงานร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถดำเนินงานวิจัยให้สัมฤทธิ์ผลได้
 - การนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานวิจัย และแสดงว่าทรัพยากรเหล่านี้ตรงตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
 - การนำเสนอปัญหาใด ๆ ควรได้รับแก้ไขข้างต้นเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเริ่มลงมือวิจัย
- 5) นักวิจัยควรทำการประเมินความเสี่ยงของแผนการวิจัยด้วยการพิจารณาดังนี้ (UK-RIO, 2009)
 - ความมีจริยธรรม
 - ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับหน่วยงาน หรือสุขภาพ ความปลอดภัย และความ เป็นอยู่ที่ดีของนักวิจัย และผู้รับการวิจัย
 - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (UK-RIO 2009)
- 6) ในกรณีที่โครงการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจริยธรรม ภาวะเบี่ยง หรือจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewer) แล้ว นักวิจัยควรตรวจสอบให้แน่ใจอีกครั้งว่า การเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้น ไม่ทำให้ขาดความสมบูรณ์ของงานวิจัย หรือขาดเงื่อนไขต่างๆ ที่ ได้ตกลงไว้ก่อนหน้าการตรวจสอบ (UK-RIO, 2009)
- 7) นักวิจัยควรพยายามคาดการณ์ถึงความเสี่ยงใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากงานวิจัย ซึ่งอาจ ส่งผลให้ผลการวิจัยผิดวัตถุประสงค์ ผิดกฎหมาย หรือเกิดอันตรายได้ นักวิจัยควร รายงานความเสี่ยงดังกล่าว และขอคำแนะนำจากบุคคล ในหน่วยงานต้นสังกัดที่ รับผิดชอบโครงการวิจัย และดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงนั้น (UK-RIO, 2009)

- 8) นักวิจัยทุกคนควรได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสม เช่น การออกแบบการวิจัย การรักษาความลับ การจัดการข้อมูล การบันทึกและการป้องกันข้อมูล ตลอดจนความรู้ด้านกฎระเบียบและจริยธรรมการวิจัย (Wellcome Trust, 2005)
- 9) เกสซกรผู้วิจัยจะต้องให้แน่ใจว่า กิจกรรมวิจัยที่จะดำเนินการได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานกำกับดูแลที่เหมาะสมแล้ว (SPC, 2009)
- 10) การที่จะทำงานวิจัยต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย กำหนดสมมติฐานการวิจัย กระบวนการวิจัย การกำหนดงบประมาณงานวิจัย การจะทำงานวิจัยเกี่ยวกับคนหรือสัตว์ทดลอง จนถึงการยื่นขอทุนวิจัย สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นข้อปฏิบัติที่เกิดขึ้นก่อนการดำเนินงานวิจัยทั้งสิ้น การสืบค้นผลงานวิจัยเพื่อเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยต้องให้เกียรติเจ้าของผลงาน โดยอ้างอิงให้ถูกต้องหรือขอคุณในกิตติกรรมประกาศตามความเหมาะสม ไม่ควรใช้ข้อมูลที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่อย่างถูกต้อง รวมทั้งวิธีการและผลการทดลองมาอ้างอิงโดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าของข้อมูล ซึ่งถือเป็นการโจรกรรมผลงาน การใช้ข้อมูลที่มีลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของผลงานก่อนเสมอ (Resnik, 2010)
- 11) เรื่องบางเรื่องต้องมีการทำความตกลงอย่างเป็นทางการ (formal agreement) เช่น กรณีที่งานวิจัยต้องดำเนินการในสถานที่มากกว่า 1 แห่ง จึงอาจมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัสดุวิจัยจากสถาบันหนึ่งไปยังสถาบันอื่น วัสดุบางอย่างอาจจำเป็นต้องได้รับการควบคุม ไม่ว่าจะในด้านความปลอดภัยหรือเพื่อปกป้องสิทธิในการเป็นเจ้าของ (ownership) จึงต้องมีเงื่อนไขระบุไว้เป็นทางการว่า
 - ใครเป็นเจ้าของวัสดุนั้น
 - จะเอาไปใช้ทำอะไรบ้าง
 - ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนั้น
 ข้อตกลงนี้จะช่วยให้ผู้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือทราบว่าใครเป็นเจ้าของวัสดุ และมั่นใจว่าผู้เคลื่อนย้ายไปจะใช้วัสดุนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง (Steneck, 2007)
- 12) นักวิจัยต้องไม่สร้างข้อมูลเท็จ (fabrication) ปลอมแปลงข้อมูล (falsification) หรือเป็นผู้นิพนธ์โดยไม่ชอบธรรม (misrepresent authorship) (AERA, 2000)
- 13) นักวิจัยด้านการศึกษามักทำงานในวงกว้างทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย และในเรือนจำ ดังนั้นจึงควรเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเป็นส่วนตัว คักดิ์ศรีของประชากรที่ใช้ศึกษา และความซื่อสัตย์ต่อสถาบันที่ทำการวิจัย ต้องระมัดระวังในการศึกษาเกี่ยวกับเด็กและประชากรที่อ่อนไหว (vulnerable) ต้องใส่ใจด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา เพศ หรือความแตกต่างอื่นๆ ในกลุ่มผู้รับการวิจัย เพื่อ

นำมาใช้ในการวางแผน การดำเนินงานวิจัย และการรายงานผลการวิจัย นอกจากนี้ควรใช้วิธีวิจัยที่มีผลทางลบต่อสังคมให้น้อยที่สุด และต้องรู้สึกไวต่อความซื่อสัตย์สุจริตของกิจกรรมของสถานศึกษาที่กำลังดำเนินอยู่ หากงานวิจัยที่กำลังดำเนินอยู่นั้นอาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมของโรงเรียนที่กำลังกระทำอยู่แล้ว จะต้องแจ้งให้ผู้แทนสถานศึกษาทราบด้วย (AERA, 2000)

- 14) ข้อเสนอโครงการวิจัยหรือรายงาน จะต้องทำให้ชัดเจนและไม่คลุมเครือกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง มิใช่เฉพาะเรื่องการวางแผนและการทดลอง แต่กับบุคคลที่ต้องการประเมินผลลัพธ์ดังกล่าวด้วย (The Danish Committees on Scientific Dishonesty [DCSD], 2009)
- 15) เลือกใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะเป็นไปได้ ใช้รูปแบบมาตรฐาน วิธีการ การกำหนดระยะเวลาดำเนินการ ข้อมูลดิบ และโครงร่างการคำนวณของแต่ละข้อเสนอโครงการวิจัย หรือรายงาน (DCSD, 2009)
- 16) ข้อเสนอโครงการวิจัยหรือรายงาน จะต้องวางรูปแบบให้สามารถตีพิมพ์อีกครั้งได้ในหลายปีต่อไปหรือในการวิจัยอื่นๆ (DCSD, 2009)
- 17) ข้อเสนอโครงการวิจัยหรือรายงานควรมีข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงไปจากแผนที่วางไว้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ดังกล่าวอาจให้แนวคิดใหม่ๆ และสร้างคุณค่าให้กับวิทยาศาสตร์ (DCSD, 2009)
- 18) สำหรับโครงการที่ประกอบด้วยผลการตรวจทางแพทย์ของผู้ป่วย หรือวัตถุที่เกี่ยวข้อง การทดลอง ข้อมูลที่มีใช้ร่วมกัน และแบบฟอร์มการอนุญาตให้ดำเนินการ รวมถึงหนังสือมอบอำนาจสำหรับการทดลองยาต่างๆ จะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย (DCSD, 2009)
- 19) การคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ให้แน่ใจว่าการสุ่มตัวอย่างมีปริมาณพอเพียงที่จะแก้ประเด็นปัญหาที่ได้สร้างขึ้นมาด้วยวิธีการทางสถิติที่เหมาะสม (DCSD, 2009)
- 20) การจัดสรรสิทธิทางปัญญาควรนำมาพิจารณาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ และก่อนลงนามในสัญญาหรือข้อตกลง ควรยืนยันว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงานในสื่อทางวิทยาศาสตร์ แต่ต้องเป็นที่ตกลงกันว่าผลงานจะต้องไม่ถูกตีพิมพ์ก่อนที่การจดสิทธิบัตรจะได้รับการตรวจสอบ และการสมัครการจดสิทธิบัตรได้มีการยื่นสมัครแล้ว (DCSD, 2009)

21) กรณีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน

- ต้องให้ผู้รับการวิจัยให้ความยินยอม (informed consent) เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจก่อนเริ่มดำเนินงานวิจัย โดย (BPS, 2009) :
 - ✓ นักวิจัยแจ้งให้ผู้รับการวิจัยทุกคนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงแนวทางแก้ไขหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมายต่อผู้รับการวิจัย
 - ✓ อธิบายและตอบข้อสงสัยของผู้รับการวิจัยในทุกกรณี
 - ✓ เปิดเผยความผิดพลาดใดๆ ที่เกิดขึ้นโดยได้รับความยินยอมก่อน เพื่อปกป้องสวัสดิภาพและเกียรติของผู้รับการวิจัย
 - ✓ การวิจัยในเด็กหรือผู้รับการวิจัยที่มีความบกพร่องทางร่างกายจะมีข้อจำกัดด้านความเข้าใจและการสื่อสาร ดังนั้นนักวิจัยจึงควรมีขั้นตอนพิเศษเพื่อป้องกันกรณีนี้ และควรปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลในครอบครัวด้วย
 - ✓ การวิจัยในเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหรือผู้อุปการะเลี้ยงดูก่อน
 - ✓ การวิจัยในผู้ต้องขัง ควรมีการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ
 - ✓ นักวิจัยควรตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง หรืออาจารย์กับนักศึกษา ต้องไม่มีการนำความสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวมากดดันหรือมีอิทธิพลต่อลูกน้องหรือนักศึกษาในการทำงานวิจัย
 - ✓ โครงการวิจัยที่ใช้เวลาศึกษาหลายปี นักวิจัยควรได้รับการอนุญาตจากผู้รับการวิจัยเป็นกรณีๆ ไป
- ควรมีข้อตกลงที่ชัดเจนระหว่างนักวิจัยและผู้รับการวิจัย ในงานวิจัยที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ควรมีเอกสารยินยอมจากผู้รับการวิจัยที่ระบุรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัยด้วย (TVU, 2009)
- นักวิจัยควรมีเวลาให้ผู้รับการวิจัยได้ไตร่ตรองและพิจารณาข้อมูลก่อนเข้าร่วมการวิจัย (TVU, 2009)
- นักวิจัยต้องรักษาความเป็นส่วนตัวและความเชื่อใจของผู้รับการวิจัย การอนุญาตโดยสมบูรณ์และชัดเจนต้องประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล และรูปภาพของผู้รับการวิจัยด้วย (TVU, 2009)
- นักวิจัยต้องแจ้งให้ผู้รับการวิจัยทราบถึงจุดประสงค์และวิธีการศึกษาวิจัยที่อาจกระทบต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย เช่น การบันทึกการสนทนา การใช้อุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ และการสำรวจข้อมูลโดยบุคคลอื่น (SPS, 2005)

- นักวิจัยควรหลีกเลี่ยงการหลอกลวงหรือปิดบัง (deception) ผู้รับการวิจัย (BPS, 2009)
 - ✓ ควรหลีกเลี่ยงการหลอกลวงผู้รับการวิจัยโดยเจตนาที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (BPS, 2009)
 - ✓ ไม่ควรชักนำให้ผู้รับการวิจัยเข้าใจผิดโดยปราศจากการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์
 - ✓ นักวิจัยควรกำหนดขั้นตอนที่เป็นทางเลือกอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการหลอกลวงหรือปิดบัง ต้องแน่ใจว่าผู้รับการวิจัยได้รับข้อมูลที่เพียงพอ และให้คำปรึกษาเมื่อมีการระงับข้อมูลหรือการหลอกลวงโดยเจตนาที่ได้กระทำไป
- นักวิจัยควรชี้แจงรายละเอียดการวิจัย (debriefing) แก่ผู้รับการวิจัย (BPS, 2009)
 - ✓ เมื่อจัดเก็บข้อมูลแล้ว นักวิจัยควรให้ผู้รับการวิจัยได้รับทราบข้อมูลที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำวิจัย และควรสนทนาร่วมกันเพื่อระมัดระวัง ไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบหรือความเข้าใจผิด
 - ✓ การชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ไม่ได้กระทำเพื่อการให้เหตุผลสำหรับงานวิจัยใดๆ ที่ผิดศีลธรรมจรรยา ผลกระทบบางประการที่เกิดขึ้นจากแผนงานวิจัยจะไม่ถูกลบล้างด้วยการอธิบายจากคำพูด
- การถอนตัวจากการวิจัย
 - ✓ นักวิจัยควรอธิบายให้ผู้รับการวิจัยทราบอย่างตรงไปตรงมาถึงสิทธิในการถอนตัวจากงานวิจัย ซึ่งสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยไม่นำเรื่องค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทน หรือข้อเสนอแรงจูงใจอื่นๆ มาเป็นเครื่องต่อรอง (BPS, 2009)
 - ✓ นักวิจัยควรแน่ใจว่าผู้รับการวิจัยได้รับทราบถึงสิทธิในการถอนตัวแล้ว (BPS, 2009)
 - ✓ กรณีการทดสอบในเด็ก ควรหลีกเลี่ยงการทดสอบในสถานการณ์ที่อาจส่งผลให้ไม่ยอมรับในกระบวนการการศึกษา
- การรักษาความลับ (Confidentiality)
 - ✓ ด้วยความจำเป็นด้านกฎหมายรวมถึงกฎหมายปกป้องข้อมูล (the Data Protection Act) ข้อมูลของผู้รับการวิจัยต้องเป็นความลับตลอดเวลา ยกเว้นจะมีข้อตกลงร่วมกันเป็นอย่างอื่น
 - ✓ นักวิจัยผู้ที่ได้รับแรงกดดันให้เปิดเผยข้อมูล ควรร่างเอกสารที่ชี้ประเด็นถึงการใช้อำนาจเหล่านี้

- ✓ ผู้รับการวิจัยด้านจิตวิทยามีสิทธิในการคาดหวังว่าข้อมูลจากตนเองจะถูกรักษาเป็นความลับ และหากนำไปเผยแพร่จะไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นข้อมูลของตน
 - ✓ ผู้รับการวิจัยต้องแจ้งให้ผู้วิจัยทราบก่อนที่จะตกลงเข้าร่วมในงานวิจัย หากไม่มีการรับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลของตนไว้เป็นความลับ
 - การปกป้องผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
 - ✓ นักวิจัยมีหน้าที่ลำดับแรกในการปกป้องผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัยจากอันตรายทางกายภาพและด้านจิตใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย
 - ✓ ความเสี่ยงในการเกิดอันตรายต้องไม่เกินกว่าการใช้ชีวิตปกติ หากมีความเสี่ยงต่ออันตรายมาก นักวิจัยต้องแจ้งให้ทราบและให้คำปรึกษา รวมถึงต้องได้รับการยินยอมจากผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัยก่อน
 - ✓ ผู้รับการวิจัยต้องสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของกระบวนการศึกษา และควรได้รับคำแนะนำเพื่อเลี่ยงต่อการเกิดอันตราย
 - ✓ ผู้รับการวิจัยควรได้รับทราบถึงกระบวนการศึกษาเพื่อสื่อสารกับนักวิจัยในช่วงเวลาที่เหมาะสม
 - ✓ นักวิจัยมีหน้าที่ในการตรวจสอบและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการศึกษาวิจัยที่ผิดพลาด
 - ✓ ในการดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับการวิจัย นักวิจัยต้องป้องกันไม่ให้เกิดความเครียดขณะที่ศึกษา รวมถึงยืนยันได้ว่าคำตอบหรือข้อมูลที่ได้รับนั้นจะไม่ถูกนำมาเปิดเผย
 - ✓ ในการดำเนินงานวิจัยในเด็ก นักวิจัยควรให้คำเตือนแก่พ่อ-แม่ อาจารย์ หรือผู้ปกครองของเด็กเมื่อสนทนาเกี่ยวกับผลการศึกษา
- 22) นักวิจัยควรตรวจสอบอย่างละเอียดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติ จริยธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเมื่อต้องการทำวิจัยที่ใช้คนเป็นผู้รับการวิจัย หรือเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ต้องมีการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสมกับสถานะของผู้รับการวิจัย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ เด็ก กลุ่มผู้ป่วยทางจิต หรือกลุ่มของผู้รับการวิจัยในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งไม่ประสงค์เปิดเผยตัว และต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้รับการวิจัย ก่อนที่จะทำการศึกษาวิจัยด้วย การวิจัยจะสามารถเริ่มดำเนินการหรือจะดำเนินการต่อไปได้นั้น ก็ต่อเมื่อได้ขจัดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้รับการวิจัยแล้วเท่านั้น (UK-RIO, 2009)

- 23) นักวิจัยต้องยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการวิจัยหรือข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อการตรวจสอบโดยคณะกรรมการจริยธรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และปฏิบัติตามข้อความคิดเห็นเหล่านั้น และโครงการวิจัยดังกล่าวต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่ใช้บังคับจริยธรรมหรือกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (UK-RIO, 2009)
- 24) ควรแจ้งให้ผู้รับการวิจัยทราบว่า ข้อมูลที่เก็บรวบรวมในระหว่างการวิจัยอาจถูกเผยแพร่ไม่เพียงแต่ในรายงาน แต่อาจถูกเผยแพร่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ การประชุม หรืออื่น ๆ ด้วย ถึงแม้จะไม่ได้อยู่ในแบบฟอร์ม ยกเว้นกรณีที่ตกลงกันก่อนหน้านี้ภายใต้ข้อจำกัดในการเผยแพร่ที่กำหนดโดยกฎหมายหรือหน่วยงานใด ๆ ที่ใช้บังคับหน่วยงานจริยธรรม หน่วยงานกฎระเบียบหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (UK-RIO, 2009)
- 25) นักวิจัยที่เป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพต้องแน่ใจว่า การวิจัยที่ใช้คนเป็นผู้รับการวิจัย หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ได้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดโดยองค์กรวิชาชีพนั้นแล้ว (UK-RIO, 2009)
- 26) การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนหรือตัวอย่างทางชีวภาพของคน ต้องมีการขออนุมัติโครงการจากคณะกรรมการจริยธรรม นอกจากนี้ควรขออนุมัติโครงการจากหน่วยงานกำกับดูแลอื่น ๆ ร่วมด้วย (Wellcome Trust, 2005)
- 27) American Educational Research Association (2000) กำหนดว่า ผู้รับการวิจัยหรือผู้ปกครองมีสิทธิ์ที่จะได้รับรู้ปัจจัยเสี่ยงและความเสี่ยงจากงานวิจัย ก่อนตัดสินใจเข้าร่วม นักวิจัยต้องแจ้งให้ผู้จะเข้ารับการวิจัย ผู้ปกครอง หรือผู้แทนสถานศึกษา ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับ กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นในระหว่างการวิจัย ต้องแจ้งผู้รับการวิจัยด้วยทุกครั้ง
- 28) ควรชี้แจงกลยุทธ์ในการรับบุคคล และควรมีคำอธิบายในกรณีที่มีการให้บุคคลถอนตัวจากโครงการวิจัยได้โดยอิสระ หรือให้ผู้ร่วมโครงการออกจากโครงการก่อนเวลาที่กำหนด (DCSD, 2009)
- 29) **กรณีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์**
 - โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์จะต้องออกแบบและดำเนินการหลังจากได้พิจารณาถึงประโยชน์และความคุ้มค่าของสุขภาพของสัตว์และมนุษย์ และความก้าวหน้าของความรู้เกี่ยวกับสัตว์และมนุษย์ ซึ่งจะถูกพิจารณาร่วมกับสวัสดิภาพของสัตว์ที่ใช้ในการทดลอง (NACLAR, 2004)
 - มีการออกแบบการทดลองที่เหมาะสมเพื่อสามารถให้ผลที่ถูกต้องทางสถิติ หรือบรรลุวัตถุประสงค์การศึกษาได้โดยใช้สัตว์ทดลองน้อยที่สุด (NACLAR, 2004)

- ต้องออกแบบเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานแก่สัตว์ ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จะต้องกระทำให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด (NACLAR, 2004)
- การใช้สัตว์ทดลองควรพิจารณาสิ่งเหล่านี้ทุกครั้ง (NACLAR, 2004; Wellcome Trust, 2005; CE, 2005; UK-RIO, 2009)
 - ✓ การทดแทนการใช้สัตว์ในการทดลองด้วยวิธีอื่น (Replacement) เช่น แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ แบบจำลองคอมพิวเตอร์ และการเพาะเลี้ยงในระบบชีวภาพ ควรใช้สัตว์ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการอื่นมาทดแทนได้เท่านั้น
 - ✓ การลดจำนวนสัตว์ที่ใช้ให้น้อยที่สุดแต่ยังสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ได้ (Reduction)
 - ✓ การปรับแต่งโครงการและเทคนิคที่ใช้เพื่อลดผลกระทบและความเจ็บปวดทุกข์ทรมานแก่สัตว์ สัตว์จะต้องได้รับการจัดการและการเลี้ยงดูอย่างดี (Refinement)
- ก่อนเริ่มโครงการวิจัยที่ใช้สัตว์ นักวิจัยต้องยื่นเอกสารโครงการวิจัยเพื่อการตรวจสอบโดยคณะกรรมการจริยธรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และต้องยื่นขอรับการอนุมัติโครงการจากหน่วยงานต้นสังกัด คณะกรรมการจริยธรรม และหน่วยงานกำกับดูแลกฎระเบียบ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Institutional Animal Care and Use Committee (IACUC) เพื่อแสดงให้เห็นว่าโครงการที่จะกระทำได้ปฏิบัติตามแนวทางที่เป็นมาตรฐาน นอกจากนี้จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานในการดำเนินการทดลองตามที่ IACUC กำหนดขึ้นด้วย ทั้งนี้ นักวิจัยจะต้องไม่ทำการทดลองก่อนได้รับอนุมัติหรือรับรองผลจากสถาบันการตรวจสอบ (NACLAR, 2004; Wellcome Trust, 2005; UK-RIO, 2009)
- นักวิจัยสามารถปรับสภาพสัตว์ให้ชินกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ แต่ไม่สามารถกระทำการทดลองใดๆ ได้ก่อนได้รับอนุมัติจาก IACUC (NACLAR, 2004)
- นักวิจัยจะต้องรายงานต่อ IACUC เมื่อโครงการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว หรือยกเลิกโครงการ พร้อมทั้งผลที่ได้จากการทำในแต่ละโครงการ (NACLAR, 2004)
- การเลือกใช้สัตว์ในการทดลองต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานจากผลของการทดลองที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและโรคต่อสัตว์น้อยที่สุด หลักในการตัดสินใจจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติ ชีววิทยา และพฤติกรรม รวมถึงการพัฒนาทางปัญญาของสัตว์ (NACLAR, 2004)

2.4.2 ระหว่างการดำเนินงานวิจัย

- 1) การจ้างผู้ช่วยวิจัยหรือผู้สนับสนุนงานวิจัยด้านการศึกษา จะต้องไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ผิวดำ ชน วรรณะทางสังคม เพศ รสนิยมทางเพศ ความพิการทางร่างกาย สถานภาพสมรส ระดับชั้นทางสังคม พื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์ (Ethnic background) ชาตินักกำเนิดหรือคุณลักษณะอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการวิจัย (AERA, 2000)
- 2) นักวิจัยด้านการศึกษาต้องศึกษานโยบายของสถานศึกษาหรือแนวทางในการทำวิจัยอย่างเคร่งครัด และต้องไม่ใช่อิทธิพลเหนือลูกน้อง นักเรียน หรือบุคคลอื่นในการบังคับให้เข้าร่วมในโครงการวิจัย (AERA, 2000)
- 3) นักวิจัยทุกคนที่ดำเนินงานวิจัยขั้นต้นหรือขั้นพื้นฐานควรบันทึกขั้นตอนการวิจัยและเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับในระยะเวลานาน เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกล่าวหาของความผิดด้านจริยธรรม (TVU, 2009)
- 4) ควรสื่อสารกับผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัยเมื่อสรุปผลการวิจัยหรือภายหลังการจับเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น เพื่อการจัดเตรียมข้อมูลให้ง่ายและสามารถเข้าใจได้ตรงกัน และตรวจสอบผลกระทบเชิงลบ (TVU, 2009)
- 5) นักวิจัยควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการออกแบบของโครงการวิจัย รวมทั้งสร้างความมั่นใจว่าข้อมูลจะถูกจัดเก็บรักษาอย่างปลอดภัยและสามารถเข้าถึงได้ (UK-RIO, 2009)
- 6) นักวิจัยควรเก็บบันทึกอย่างชัดเจนและถูกต้องตามขั้นตอนและการอนุมัติที่ได้รับในระหว่างการดำเนินงานวิจัย รวมทั้งบันทึกผลที่ได้ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยให้ละเอียดเสมือนกับเป็นรายงานขั้นสุดท้าย ซึ่งสิ่งนี้มีความจำเป็น ไม่เพียงแต่เป็นวิธีการแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานวิจัยที่ถูกต้อง แต่ยังสามารถตอบข้อซักถามในขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยหรือผลการดำเนินงานวิจัยได้อย่างถูกต้องและชัดเจนด้วยข้อมูลที่ได้รับการดำเนินงานวิจัยควรถูกเก็บไว้อย่างปลอดภัยในกระดาษหรือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ตามความเหมาะสม เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมอย่างน้อยสิบปี แต่ข้อมูลการวิจัยทางคลินิกหรือที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขอาจจำเป็นต้องใช้เวลาในการเก็บรักษายาวนานออกไปอีก นอกจากนี้ควรทำการสำรอง (back-up) ข้อมูลในคอมพิวเตอร์อย่างสม่ำเสมอด้วย (Wellcome Trust, 2005)
- 7) สามารถเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือในรูปแบบกระดาษ (DCSD, 2009)
 - การเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ต้องปฏิบัติดังนี้:
 - ✓ ต้องบันทึกไฟล์ แบบ read-only ไว้ในฐานข้อมูลส่วนกลาง
 - ✓ ระบุวันที่แก้ไขเพื่อจะได้ทราบเมื่อมีการแก้ไขข้อมูลครั้งต่อไป

- ✓ ต้องมั่นใจได้ว่ารูปแบบสื่อที่ใช้เก็บข้อมูลมั่นคงถาวรดีที่จะปกป้องข้อมูลที่เป็นความลับได้ รวมทั้งสามารถป้องกันสถานการณ์ที่ทำให้ข้อมูลดั้งเดิมถูกทำลาย (เช่น การสำรองข้อมูลการวิจัย)
 - การเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ต้องปฏิบัติดังนี้:
 - ✓ ควรใช้สมุดปกแข็ง
 - ✓ อ่างถึงภาคผนวกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือในแบบอื่นๆ
 - ✓ อ่างถึงข้อมูลที่ถูกอ้างอิงและในสวนอื่นๆ
- 8) ข้อเสนอโครงการวิจัยควรถูกเก็บโดยระบุวันที่ ซึ่งบุคคลที่รับผิดชอบในการทำการวิจัย ทั้งนี้การวิจัยต้องรับผิดชอบในการจัดเก็บเอกสารการวิจัยเข้าแฟ้มในรูปแบบที่ทุกคนที่มีส่วนร่วมสามารถนำมาใช้ได้โดยสะดวก (DCSD, 2009)
- 9) ข้อมูลส่วนบุคคลจากการสำรวจทางการแพทย์จะต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ รายงานกรณีศึกษาต่างๆ จะต้องปรับปรุงให้เป็นฉบับล่าสุดและได้รับการอนุมัติ)อาจเป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ((DCSD, 2009)
- 10) ต้องชี้แจงรายละเอียดการใช้วิธีการทางสถิติ หรือซอฟต์แวร์ รวมทั้งการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องเนื่องแต่ นอกเหนือจากการวิจัย และการทำให้ข้อมูลในฐานะข้อมูลหรือในโปรแกรมทางสถิติเป็นข้อมูลล่าสุด (DCSD, 2009)
- 11) ในการใช้ประโยชน์จากข้อมูล นักวิจัยควรหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้ล่าช้า (DCSD, 2009)
- 12) การมีรายชื่อเป็นผู้นิพนธ์หรือความเป็นผู้นิพนธ์ (Authorship) หากวิจัยเป็นคณะ นักวิจัยที่รับผิดชอบหลักในงานวิจัยควรพิจารณาผู้สมควรมีชื่อเป็นผู้นิพนธ์บทความหรือรายงานวิจัย (TVU, 2009)
- 13) กรณีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน
- นักวิจัยในโครงการที่เกี่ยวข้องกับคน ต้องพึงระลึกเสมอว่าผู้รับการวิจัยสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอในรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงเฉพาะความต้องการและความสามารถของกลุ่มผู้รับการวิจัยแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ เด็ก และกลุ่มผู้ป่วยทางจิต (UK-RIO, 2009)
 - นักวิทยาศาสตร์ชีวภาพต้องปฏิบัติต่อวัตถุทางชีวภาพ (ตัวอย่างที่เก็บจากผู้ป่วย) โดยความเคารพ ควรตระหนักอยู่เสมอว่าตัวอย่างที่เก็บจากผู้ป่วย (เช่น เลือด และชิ้นเนื้อ) เป็นตัวอย่างที่สำคัญซึ่งสามารถทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างกรณีชีวิตและการไม่มีชีวิตของมนุษย์ได้ และจำเป็นต้องตรวจสอบให้ชัดเจนว่าตัวอย่างที่เก็บมาได้นั้นมีความถูกต้อง (NIBS, 2006)

- หากนักวิจัยพิจารณาว่าผู้รับการวิจัยอยู่ภายใต้ความเสี่ยงหรืออันตราย ต้องรายงานต่อผู้จัดการหรือบุคคลที่เหมาะสมตามที่ระบุโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้หน่วยงานกำกับดูแลได้อย่างเหมาะสม (UK-RIO, 2009)
 - นักวิจัยควรเคารพสิทธิของบุคคลที่ปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยปราศจากการลงโทษหรือเสียค่าปรับ (TVU, 2009)
 - นักวิจัยต้องแน่ใจว่าได้แจ้งให้ผู้รับการวิจัยได้ทราบถึงสิทธิในการถอนตัวจากโครงการวิจัยได้โดยอิสระ นักวิจัยควรกระทำอย่างตรงไปตรงมาต่อสิทธิของผู้รับการวิจัยในการถอนตัวจากงานวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่พิจารณาว่าจะจ่ายหรือไม่จ่ายค่าตอบแทน หรือให้ข้อเสนอแรงจูงใจอื่นๆ (BPS, 2009)
 - ผู้รับการวิจัยควรได้รับทราบถึงกระบวนการศึกษาวิจัย เพื่อสื่อสารกับนักวิจัยได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม ผู้วิจัยต้องอธิบายและตอบข้อสงสัยของผู้รับการวิจัยในทุกกรณี (BPS, 2009)
 - ควรหลีกเลี่ยงการหลอกลวงผู้รับการวิจัยโดยเจตนาที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (BPS, 2009)
 - เมื่อจัดเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยควรให้ผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัย และผู้รับการวิจัย ได้รับทราบข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำวิจัย และควรสนทนาร่วมกันเพื่อระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบหรือความเข้าใจผิด (BPS, 2009)
- 14) กรณีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์
- นักวิจัยจะต้องจดบันทึกงานทดลองของตนซึ่งประกอบด้วย รายละเอียดของการเลี้ยงสัตว์ประจำ สภาพแวดล้อม และอื่นๆ ที่ไม่ใช่ปัจจัยที่ทำการศึกษาแต่อาจมีผลต่อการศึกษา การจดบันทึกต้องตามข้อกำหนดการรายงานสถิติ (NACLAR, 2004)
 - หากนักวิจัยพิจารณาว่าสัตว์ทดลองอยู่ภายใต้ความเสี่ยงหรืออันตราย ต้องรายงานต่อผู้จัดการหรือบุคคลที่เหมาะสมตามที่ระบุโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้หน่วยงานสามารถกำกับดูแลได้อย่างเหมาะสม (UK-RIO, 2009)
 - สัตว์ได้ก็ตามที่จะถูกใช้ในกระบวนการนำสัตว์มาใช้ประโยชน์ไม่ว่าในเรื่องใดๆ ควรจะมีสิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยในเรื่องอิสระในการเคลื่อนไหว อาหาร น้ำ การดูแลเอาใจใส่ ให้เหมาะสมกับสุขภาพและการอยู่ดีกินดี จัดการกับข้อจำกัดใดๆ ที่อยู่ในขอบเขต เพื่อที่จะทำให้สัตว์ได้รับความพอใจทางสรีรศาสตร์ และพฤติกรรมความต้องการของสัตว์ นำข้อกำหนดและแนวทางสำหรับการอำนวยความสะดวก และการดูแลสัตว์มาพิจารณาใช้ (CE, 2005)

- ความรู้สึกเจ็บปวดที่เกิดจากกระบวนการนำสัตว์มาใช้ประโยชน์ ต้องน้อยกว่าการสูญเสียหรือความผิดปกติทางด้านจิตใจ สรีระ ภายนอกของสัตว์ที่เกิดจากการใช้วิธีการระงับความรู้สึกเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย โดยใช้ยาชาเฉพาะที่ หรือให้สัตว์อยู่ในภาวะไร้ความรู้สึกเจ็บปวด (CE, 2005)
- หากการใช้วิธีการระงับความรู้สึกเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายโดยใช้ยาชาเฉพาะที่ หรือให้สัตว์อยู่ในภาวะไร้ความรู้สึกเจ็บปวดนั้น ไม่สัมพันธ์กับเป้าหมายในกระบวนการนำสัตว์มาใช้ประโยชน์ จะต้องนำขั้นตอนทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีกระบวนการนำสัตว์มาใช้ประโยชน์โดยไม่จำเป็น (CE, 2005)

2.4.3 หลังการดำเนินงานวิจัย

2.4.3.1 การปกป้องผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัย (Protecting of findings)

- 1) นักวิจัยควรรักษาความซื่อสัตย์สุจริตในงานวิจัย มีจิตสำนึกต่อการปกป้องผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัย เช่น การจดสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ หรือทำข้อตกลง ฯลฯ ตัวอย่างเช่น Thames Valley University สนับสนุนให้นักวิจัยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยกับนักวิจัยคนอื่นในสาขาวิชาเดียวกันหรือในกลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (TVU, 2009)
- 2) งานวิจัยที่เปิดเผยแสดงในที่สาธารณะ หรือเผยแพร่ผลงานวิจัยในที่สาธารณะ ต้องเคารพต่อความรู้สึกทางวัฒนธรรมและควรได้รับการยอมรับตามกฎหมาย ทั้งการกระทำและคำพูด (TVU, 2009)
- 3) พึงระลึกเสมอว่าในขั้นตอนการตีพิมพ์ผลงานวิจัย จำเป็นต้องรอระยะเวลาในการตอบรับให้ตีพิมพ์ได้ ดังนั้น ควรมีการป้องกันทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (Wellcome Trust, 2005)
- 4) ก่อนที่จะมีการตีพิมพ์ผลการวิจัย บุคคลภายนอกมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลได้หากได้รับอนุญาตจากผู้ร่วมโครงการวิจัยทั้งหมด (DCSD, 2009)

2.4.3.2 การรายงานผลการวิจัย (Reporting of findings/results of the study)

- 1) นักวิจัยควรปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานวิจัยที่กำหนดไว้ในแนวทางการตีพิมพ์โดยสมาคม เช่น สมาคมทางวิทยาศาสตร์และการเรียนรู้ และองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยควรจะได้รับเผยแพร่ในรูปแบบที่เหมาะสม โดยปกติจะทำการเผยแพร่ในวารสารการวิจัย (Wellcome Trust, 2005)

- 2) งานวิจัยจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ หากไม่ได้รับการตีพิมพ์ (publication) เพราะการเผยแพร่ผลงานวิจัยจะช่วยให้เพื่อนนักวิจัยได้รับทราบผลการค้นพบและนำไปทดสอบ ซึ่งเป็นการช่วยขยายความรู้ที่สร้างขึ้นอย่างกว้างขวางหรือนำไปปรับใช้ได้ นักการเมืองสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางนโยบาย การให้ทุนวิจัย เป็นต้น ถึงแม้ว่านักวิจัยจะทำงานวิจัยตามความสนใจของตน แต่เงินสนับสนุนงานวิจัยหากเป็นเงินของรัฐ นักวิจัยก็ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ดังนั้นจึงต้องเผยแพร่ผลงานออกสู่สังคมด้วยการตีพิมพ์ผลงาน นำเสนอผลงานในรูปแบบของปากเปล่า โปสเตอร์ หรือการให้ข่าว และไม่ว่าจะนำเสนอผลงานวิจัยด้วยวิธีใดก็ตาม นักวิจัยต้องรำลึกไว้เสมอว่าจะต้องนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่มีอคติ การไม่ซื่อสัตย์หรือมีอคติในการรายงานผลจะเป็นการบ่อนทำลายประโยชน์ของผลงาน หรือมีการรายงานผลอย่างไม่มีประสิทธิภาพ (Steneck, 2007)
- 3) นักวิจัยควรเห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยของตน และสามารถอภิปรายงานของตนเองต่อนักวิทยาศาสตร์อื่นๆ และสาธารณชน เพื่อให้ทราบถึงผลงานและการใช้ประโยชน์ (Wellcome Trust, 2005)
- 4) นักวิจัยต้องมั่นใจว่าผลสรุปจากการวิจัยที่ได้เผยแพร่ออกไปมีความชัดเจน และมีข้อมูลสนับสนุนยืนยันเพียงพอ สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง (facts) และการแปลความหมาย (interpretation) ได้ (MRS, 2005)
- 5) นักวิจัยต้องมั่นใจว่ารายงานและการนำเสนอเชิงคุณภาพ จะสะท้อนข้อค้นพบจากการวิจัยได้อย่างถูกต้องแม่นยำตรง (accurate) เพิ่มเติมจากการแปลความหมายและการสรุปผล (MRS, 2005)
- 6) นักวิจัยควรรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในการประกาศและเผยแพร่งานวิจัยอย่างถูกต้อง และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดการเข้าใจผิดในผลการวิจัย และในการตัดสินใจตีพิมพ์หรือเผยแพร่ผลงานวิจัย ควรมีการพูดคุยและตกลงร่วมกันในคณะวิจัย นอกจากนี้ต้องตระหนักว่าผลงานที่ต้องการเผยแพร่นั้นได้มาจากการดำเนินงานวิจัยที่อยู่ภายใต้กฎหมายและจริยธรรมการวิจัย (UK-RIO, 2009)

- 7) การอ้างอิงผลงานของผู้อื่นในรายงานผลการวิจัยที่จะตีพิมพ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงการเชื่อมโยงงานวิจัยที่ดำเนินอยู่ปัจจุบันกับงานวิจัยอื่นๆ และยังเป็น การให้เกียรติแก่นักวิจัยที่ได้ศึกษาวิจัยด้านนี้มาก่อนด้วย (DCSD, 2009)
- 8) นักวิจัย (ด้านการศึกษา) ควรเขียนรายงานการวิจัยโดยตรงไปตรงมา ไม่สรุปผลการวิจัยอย่างไม่ตรงกับความเป็นจริง อธิบายกระบวนการ ผล และการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดเพียงพอที่ผู้อ่านจะเข้าใจได้ เช่น การทำงานวิจัยด้านนโยบายต้องมีรายละเอียดเพียงพอ รวมทั้งรายงานข้อจำกัด สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ปัญหาจะต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ หากนักการศึกษาจะเขียนบทความที่เกี่ยวกับงานวิจัยทางด้านข้อปฏิบัติหรือด้านนโยบายให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่ นักวิจัย จะต้องเขียนให้เข้าใจง่ายและไม่เกิดความเข้าใจผิด (AERA, 2000)
- 9) นักวิจัยต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนที่สมเหตุและผล เพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อค้นพบจากการวิจัยที่ได้เผยแพร่ออกไปนั้นมีความถูกต้องแล้ว และไม่มีส่วนใดทำให้เข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อนกันไป (MRS, 2005)
- 10) นักวิจัยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดโดยหน่วยงานผู้ให้ทุนหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย (UK-RIO, 2009)
- 11) เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นควรตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพื่อให้สังคมได้นำไปใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม การตีพิมพ์ผลงานควรคำนึงว่า เพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับวงการวิชาชีพของตน ไม่ใช่เพื่อความก้าวหน้าของตนเองเท่านั้น และไม่ควรถีพิมพ์ผลงานเดียวกันซ้ำซ้อนหรือมากกว่า 1 แห่ง (duplicate publication) (Resnik, 2010) เนื่องจากทำให้สูญเสียงบประมาณและเวลาของผู้ประเมินและบรรณาธิการโดยใช่เหตุด้วย (Steneck, 2007)
- 12) นักวิจัยต้องตระหนักว่าการส่งรายงานการวิจัยเพื่อตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งแห่ง หรือการประกาศผลการวิจัยในสิ่งพิมพ์มากกว่าหนึ่งแห่ง โดยไม่เปิดเผยข้อมูลและไม่เป็นที่รับรู้ของสื่อสิ่งพิมพ์ก่อนหน้า (เช่น ใช้ผลงานเดิมมาตีพิมพ์ในที่ใหม่ โดยไม่มีการอ้างถึงการตีพิมพ์ครั้งแรก) จะไม่เป็นที่ยอมรับในสหราชอาณาจักร (UK-RIO, 2009)
- 13) นักวิจัยควรตระหนักว่า การตีพิมพ์ผลงานวิจัยโดยแบ่งเนื้อเรื่องที่สำคัญออกเป็นเรื่องย่อยๆ หลายเรื่องเพื่อเพิ่มจำนวนบทความที่ตีพิมพ์ (Salami publication หรือ Balogna หรือ Trivial publication) นั้น อาจทำให้ลดคุณค่าของงานลงได้ (distort the value of the work) นอกจากนี้ ยังทำให้

เสียเวลาและทรัพยากรอีกด้วย เพราะก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ จะต้องผ่านกระบวนการประเมิน แก้ไข และเตรียมต้นฉบับเพื่อเข้าโรงพิมพ์ หลังจากตีพิมพ์แล้วบทความเหล่านี้จะถูกนำเข้าสู่จัดหมวดหมู่ เก็บเข้าฐานข้อมูล เช่น PubMed ห้องสมุดต่างๆ หรือนักวิจัยบางคนก็ซื้อวารสารเก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตัว ดังนั้นถ้าผู้วิจัยตีพิมพ์ผลงานไว้ในเรื่องเดียวกันโดยไม่แบ่งออกเป็น 2 หรือ 3 หรือ 4 เรื่อง ก็จะช่วยให้ทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้ประเมินวารสาร จนถึงผู้ซื้อ ได้ประโยชน์ด้วย ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงไม่ควรตีพิมพ์ผลงานวิจัยโดยแบ่งออกเป็นหลายเรื่องเกินความเหมาะสม

- 14) งานวิจัยที่ขึ้นอยู่กับผลการวิเคราะห์ผลงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาทดลองในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน (meta-analyses) ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับปัญหาที่ยุ่งยาก เช่น การทดลองในคลินิกเพียงครั้งเดียว หรือการทดสอบทางผิวหนังหนึ่งครั้ง อาจไม่สามารถให้ข้อมูลที่กระจ่างชัดได้ แต่หากมีการรวมผลการศึกษาลหลายๆ ด้าน (pooled study) เข้าด้วยกันอาจได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ถ้ามีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยแบบ pooled study หรือ meta-analysis จำนวน 2-3 ครั้งโดยไม่มีกรบอกกล่าวกัน ผลงานวิจัยใน meta-analyses ก็จะกลายเป็นการตีพิมพ์บทความซ้ำซ้อน (double publication) ซึ่งอาจเกิดผลเสียต่อสุขภาพของคนในสังคมได้
- 15) นักวิจัยควรตระหนักว่า รายงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ตีพิมพ์แล้วเป็นการแจ้งข้อมูลให้นักวิจัยอื่นได้รับทราบ จึงต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและได้รับการเขียนหรือนำเสนออย่างดี นักวิจัยควรศึกษาขั้นตอนการเตรียมต้นฉบับและระมัดระวังในการนำเสนอผลการทดลองออกสู่สังคม และไม่ควรเสนองานที่ยังไม่สมบูรณ์ (premature) หรือยังไม่ได้รับการประเมินออกสู่สังคม บางครั้งนักวิจัยอาจมีความจำเป็นต้องนำเสนอผลงานวิจัยบางส่วน เนื่องจากมีผลต่อสุขภาพของคน แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่ควรตีพิมพ์ผลงานก่อนที่จะได้รับการประเมิน และควรมีการเตรียมต้นฉบับอย่างถูกต้องตามกระบวนการที่ควรเป็นเสียก่อน
- 16) นักวิจัยควรตระหนักถึงวิธีการนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewer) และบรรณาธิการวารสารในขั้นตอนการรายงานผลงานเพื่อตีพิมพ์ (UK-RIO, 2009)
- 17) นักวิจัยควรรายงานผลประโยชน์ทับซ้อนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยให้กับที่ประชุม หรือในสื่อสิ่งพิมพ์ให้ได้ทราบข้อเท็จจริงด้วย (UK-RIO, 2009)

- 18) เมื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยแล้ว นักวิจัยควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยแก่ผู้สนใจเมื่อมีการร้องขอ โดยต้องกระทำตามเงื่อนไขว่าต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยงานต้นสังกัดว่าด้วยเรื่องจริยธรรมที่ครอบคลุมข้อมูล วัสดุและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ด้วย (Wellcome Trust, 2005)
- 19) งานวิจัย แบบสอบถาม บทสัมภาษณ์ รายงานกรณีศึกษา และเอกสารอื่นๆ จะต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ ระบุสิ่งที่ศึกษา ตารางข้อมูล และเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเท่านั้น แต่เพื่อคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ในงานวิจัยด้วย โดยจะต้องมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานในเรื่องหัวข้อ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน ข้อมูลดิบ และการคำนวณทางสถิติ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพของข้อเสนอโครงการ งานวิจัยจะถูกปรับปรุงให้ถูกต้องเสมอและสามารถอ้างอิงได้ถูกต้องในท้ายที่สุด (DCSD, 2009)

2.4.3.3 ความเป็นผู้นิพนธ์ (Authorship)

- 1) ผู้นิพนธ์ในบทความวิจัยควรมีเฉพาะผู้ร่วมดำเนินงานวิจัยและได้ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลงานวิจัยเท่านั้น ไม่ควรระบุชื่อผู้ที่ไม่ได้ดำเนินงานวิจัยด้วยเป็นผู้ประพันธ์ แต่ควรแสดงการขอบคุณไว้ในส่วนของกิตติกรรมประกาศ นอกจากนี้ยังควรระบุชื่อแหล่งทุนและผู้สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลืองานวิจัยไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วย (DCSD, 2009; Wellcome Trust, 2005; UK-RIO, 2009)
- 2) นักวิจัยทุกคนที่ได้มีส่วนร่วมในการผลิตผลงานวิจัย ควรได้รับการพิจารณาให้ร่วมเป็นผู้นิพนธ์ ไม่ควรระบุชื่อผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการผลิตผลงานวิจัยเข้าเป็นผู้นิพนธ์ (Honorary authorship) ด้วย แต่ควรระบุชื่อบุคคลเหล่านี้ไว้ในกิตติกรรมประกาศ (acknowledgement) โดยได้รับความเห็นชอบและอนุญาตจากบุคคลนั้นๆ ก่อน (TVU, 2009)
- 3) ผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัยเท่านั้นที่ควรได้รับผลประโยชน์จากผลงานวิจัย โดยผู้ที่ทำวิจัยเป็นหลักต้องระบุเป็นนิพนธ์หลักในผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ ส่วนผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องน้อย สามารถระบุชื่อเป็นลำดับรองลงมาในผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ (SPS, 2005)
- 4) นักวิจัยที่มีชื่อปรากฏเป็นชื่อแรกในผลงานวิจัยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการแจ้งให้นักวิจัยอื่นทราบว่าใครเป็นผู้วิจัยหลักในเรื่องนั้นและใครควรได้รับเครดิต โดยทั่วไปนับเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องรู้ว่าใครเป็นคนดำเนินงานวิจัยนั้น

โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับวิธีการ ข้อมูล การวิเคราะห์ และผลการทดลอง นอกจากนั้นนักวิจัยส่วนใหญ่จะได้รับการเลื่อนขั้นจากคุณภาพและปริมาณของผลงานวิจัยด้วย การเรียงลำดับข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบในงานที่นำเสนอด้วย (Steneck, 2007)

- 5) ความเป็นผู้นิพนธ์ขึ้นอยู่กับแนวปฏิบัติดังนี้ (AERA, 2000)
 - เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการคิด วางแผน และดำเนินงานโครงการวิจัย จนประสบผลสำเร็จในการสร้างผลิตผลทางปัญญา
 - การเรียงลำดับผู้นิพนธ์ควรเป็นไปตามลำดับความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบในงานวิจัย เช่น เขียนร่างรายงานฉบับแรกหรือบางส่วนของรายงาน (drafting) เขียนปรับแก้ร่างเดิม (rewriting) บรรณาธิการ (editing) หรือให้ความคิดเห็นหรือกรอบการทำงานหรือการวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
 - บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ด้านงานธุรการ งานเครื่องกล การพิมพ์ การเก็บตัวอย่างตามปกติ และการวิเคราะห์ข้อมูลตามปกติ การบรรณาธิการตามปกติ และการเข้าร่วมประชุมเจ้าหน้าที่ในโครงการ ไม่มีสิทธิ์เป็นผู้นิพนธ์
- 6) ผู้นิพนธ์ควรทำหน้าที่ (1) วางแผนงานวิจัย วางโครงร่างงานวิจัย ออกแบบงานวิจัย (2) รับผิดชอบการเก็บข้อมูลวิจัยและวิเคราะห์ผล (3) ร่างต้นฉบับรายงานวิจัย และ (4) รับผิดชอบบทความหรือรายงานวิจัยจนกว่าจะตีพิมพ์ อย่างไรก็ตาม การที่ผู้นิพนธ์จะต้องทำหน้าที่ทั้ง 4 ข้อดังกล่าวนี้หรือไม่ ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) เห็นว่าใครก็ตามที่ทำหน้าที่น้อยกว่าที่กล่าวมานี้ไม่เข้าข่ายความเป็นผู้นิพนธ์ ให้ใส่ชื่อไว้ในกิตติกรรมประกาศ

2.4.3.4 การเก็บรักษาข้อมูลวิจัย (Management of research material and data)

- 1) นักวิจัยควรปฏิบัติตามกฎหมาย จริยธรรม ผลประโยชน์และความต้องการของหน่วยงานในการรวบรวม การใช้ และการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่มีสำคัยและน่าสนใจอย่างมากควรมีการปกป้องข้อมูลอย่างดีที่สุด นอกจากนี้ยังควรรักษาความปลอดภัยที่สาม หรือปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา หน่วยงานต้นสังกัดและนักวิจัยควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์สามารถใช้ในการสนทนา

กับนักวิจัยอื่น ๆ ภายใต้ข้อตกลงที่มีอยู่ในการรักษาความลับ (UK-RIO, 2009)

- 2) นักวิจัยต้องอนุโลมตามการร้องขอที่สมเหตุและผล ในการให้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการที่จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย เพื่อพร้อมให้ผู้ใดก็ตามที่ประสงค์จะตรวจสอบความถูกต้อง (assess the validity) ของข้อค้นพบหรือผลที่ได้จากการวิจัยสามารถกระทำได้ ตารางข้อมูลต่างๆ ต้องมีสาระหรือประเด็นทางวิชาการเพียงพอ ที่ทำให้สามารถแปลผลได้อย่างสมเหตุและผลถึงความถูกต้องของผลการวิจัย (MRS, 2005)
- 3) ข้อมูลควรถูกเก็บไว้เป็นอย่างดีภายใต้ข้อกำหนดตามกฎหมาย จริยธรรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรักษาความลับ เป็นระยะเวลาอย่างน้อยสามปี นับจากสิ้นสุดโครงการ สาขาวิชาบางสาขา เช่น การแพทย์สุขภาพและชีวภาพอาจจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลการวิจัยไว้เป็นระยะเวลานานมาก (UK-RIO, 2009)
- 4) Steneck (2007) ได้เขียนในหนังสือชื่อ “*The ORI Introduction to the Responsible Conduct of Research*” ซึ่งนักวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ทำงานวิจัยภายใต้ทุนสนับสนุนการวิจัยของ Public Health Service (PHS) ได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ว่านักวิจัยควรเก็บข้อมูลวิจัยไว้ชั่วคราวหนึ่งเพื่อให้นักวิจัยอื่นได้ตรวจสอบความถูกต้องหรือใช้ข้อมูลเพื่อการอื่น แต่ไม่เคยมีการกำหนดว่าต้องเก็บไว้นานเท่าใด ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน เช่น National Institute of Health ให้เก็บรักษาไว้ 3 ปี มหาวิทยาลัยบางแห่งให้เก็บ 3-7 ปี นักวิจัยจึงควรเตรียมแผนการเก็บข้อมูลไว้นานกว่าที่หน่วยงานกำหนด โดยระยะเวลาขึ้นอยู่กับสายงานและสถาบันต้นสังกัด อย่างไรก็ตาม ควรมีการตกลงให้เรียบร้อยว่าจะต้องเก็บไว้เป็นเวลานานเท่าใด ก่อนที่จะมีการลบข้อมูลหรือทิ้งสมุดบันทึกต้องแน่ใจว่าไม่ต้องการข้อมูลแล้ว
- 5) การลบหรือทำลายข้อมูลการวิจัย ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของระยะเวลาการเก็บรักษาหมดอายุ หรือด้วยเหตุผลทางกฎหมายหรือจริยธรรม ควรกระทำตามกฎหมาย จริยธรรม และความต้องการของแหล่งทุนหรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องระมัดระวังเรื่องการรักษาความลับ และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (UK-RIO, 2009)

- 6) กรณีประเทศเดนมาร์ก ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยมีขอบเขตในการใช้ข้อมูลภายในกรอบเวลาที่กำหนด และมีสิทธิลบสำเนาข้อมูลในส่วนที่ตนเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นเองได้ อีกทั้งมีสิทธินำสำเนาข้อมูลไปได้เมื่อโครงการเสร็จเรียบร้อย หรือแล้วแต่ที่ได้ตกลงกันในกรณีที่มีการออกจากโครงการวิจัยก่อนโครงการเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตามข้อมูลจะต้องถูกทำลายหรือไม่ระบุชื่อจนกว่าจะได้รับอนุญาตจาก The Danish Data Protection Agency และการทำลายข้อมูลที่นักวิจัยผู้นั้นได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ จะต้องได้รับการอนุมัติจากทุกคนในคณะวิจัยก่อน (DCSD, 2009)

2.4.3.5 การรักษาความลับ (Confidentiality)

- 1) ต้องรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล ความลับของการสื่อสารระหว่างบุคคล ยกเว้นกรณีมีการร้องขอหรืออนุญาตให้เปิดเผยต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ (SPS, 2005)
- 2) หน่วยงานต้นสังกัดและนักวิจัยควรรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลที่ได้จากผู้รับการวิจัย (UK-RIO, 2009)
- 3) นักวิจัยควรตรวจสอบการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการวิจัย และการวิจัยที่ตอบสนองความต้องการทางกฎหมายใด ๆ เช่น ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล 1998 (Wellcome Trust, 2005)

2.4.3.6 การดำเนินการกรณีการวิจัยในสัตว์

- 1) เมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือในช่วงเวลาที่เหมาะสมระหว่างทำการทดลอง ถ้าสัตว์เกิดความเจ็บปวดรุนแรงหรือเรื้อรัง และไม่สามารถทำให้บรรเทาลงได้ ควรทำให้สัตว์ตายอย่างไม่ทรมาน หรือเกิดความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดน้อยที่สุด (NACLAR, 2004)
- 2) เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ สัตว์ควรได้รับการเลี้ยงดูที่ปกติ หรือเหมาะสมตามชนิดของสัตว์ทันที ถ้าไม่สามารถทำการเลี้ยงได้ต้องฆ่าสัตว์ดังกล่าวด้วยวิธีที่เหมาะสมและด้วยความเมตตา (NACLAR, 2004)

2.5 แนวทางปฏิบัติของนักวิจัยต่อบุคคลและหน่วยงาน

2.5.1 แนวทางปฏิบัติของนักวิจัยต่อผู้ร่วมวิจัย

- 1) นักวิจัยหลัก (Principal researcher/ investigator) ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย มีความรับผิดชอบในการควบคุมทิศทางในการวิจัย ดูแลตรวจตราและให้การสนับสนุนนักวิจัยและนักศึกษาผู้ร่วมวิจัย (TVU, 2009)
- 2) นักวิจัยหลักมีหน้าที่กำหนดข้อตกลง ขอบเขต และบทบาทในงานวิจัยของผู้ร่วมงานแต่ละคน รวมทั้งกำหนดลำดับผู้นิพนธ์ จำนวนผลงาน ก่อนที่จะเขียนผลงานวิจัย (White, 2001) ควรให้ออกาสผู้ร่วมงานมีชื่อร่วมในผลงาน และมีหน้าที่ที่แน่ชัดในการผลิตผลงาน โดยเฉพาะการยกย่องบทความวิชาการ (White, 2001)
- 3) นักวิจัยหลักควรยึดถือมาตรฐานจรรยาวิชาชีพและจริยธรรมการวิจัยที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรหรือหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานควบคุมระเบียบกฎหมาย (Regulatory Authorities) และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ดังตัวอย่างในประเทศสหราชอาณาจักร Thames Valley University ได้บัญญัติ University's Code of Practice เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่ที่ปรึกษางานวิจัย (Supervisor Research) และนักศึกษา (TVU, 2009)
- 4) นักวิจัยควรแบ่งความรับผิดชอบผู้ให้ความช่วยเหลือ collaborator(เจ้าหน้าที่วิจัย ผู้ช่วยวิจัย นักศึกษา หรือพนักงานภายใต้การกำกับดูแล ตามหลักจรรยาของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (BPS, 2009)
- 5) นักวิจัยหลักในฐานะที่เป็นหัวหน้าโครงการหรือผู้รับผิดชอบผลงาน ซึ่งมีชื่อเป็นลำดับแรกในรายชื่อผู้นิพนธ์รายงานวิจัยหรือบทความวิชาการ ควรหมั่นทบทวนบทบาทและหน้าที่ของผู้ร่วมผลิตผลงานตามที่ได้มอบหมายอยู่เสมอ เพื่อให้แน่ใจว่างานเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และป้องกันการโต้เถียงกันในภายหลัง (White, 2001)
- 6) หากเป็นไปได้ ควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารที่จะให้พิจารณาตีพิมพ์ผลงานวิจัยทราบว่าผู้นิพนธ์คนใดรับผิดชอบส่วนใดในผลงาน เช่น การวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล การยกย่องต้นฉบับรายงานวิจัย และอื่นๆ (White, 2001)
- 7) นักวิจัยที่ดีไม่ควรยอมให้ผู้อื่นนำชื่อของตนไปใส่ในบทความที่ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพียงเพื่อให้บทความนั้นได้รับการยอมรับหรือมีเครดิตมากขึ้น (White, 2001)
- 8) นักวิจัยควรปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้ช่วยวิจัย นักศึกษา โดยไม่เลือกเพศ เชื้อชาติ หรือปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถหรือความซื่อสัตย์ในการวิจัย (Desnik, 2010)

2.5.2 แนวทางปฏิบัติของนักวิจัยต่อหน่วยงานต้นสังกัด

- 1) นักวิจัยควรปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับการใช้และการจัดการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย และควรให้ความร่วมมือกับการตรวจสอบทาง

การเงินที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย และรายงานสิ่งผิดปกติไปยังบุคคลที่เหมาะสมทันที (UK-RIO, 2009)

- 2) นักวิจัยต้องแน่ใจว่าการวิจัยของตนสอดคล้องกับนโยบายและวิธีการการดำเนินการวิจัยตามที่ของหน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดขึ้น และขอคำแนะนำ หรือ ปรีกษาถึงรายละเอียดต่างๆ ตามความเหมาะสม (UK-RIO, 2009) นอกจากนี้จะต้องขออนุมัติตามขั้นตอนต่างๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดและแหล่งทุนกำหนดก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย หรือเริ่มใช้งบประมาณการวิจัย (EC, 2005)
- 3) นักวิจัยควรปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดของตนเพื่อแน่ใจว่าหน่วยงานที่ตนปฏิบัติงานอยู่สามารถให้การฝึกอบรมหรือสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในงานวิจัยได้อย่างเพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (UK-RIO, 2009)
- 4) นักวิจัยควรขอรับคำปรึกษาแนะนำเพิ่มเติมจากหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับวิธีการหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ดีสำหรับการวิจัย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาเกิดขึ้น (UK-RIO, 2009)
- 5) นักวิจัยต้องแจ้งให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ หากไม่สามารถดำเนินงานวิจัยทันตามกรอบเวลา หรือจะยกเลิกสัญญาการวิจัยก่อนกำหนด หรือจะขอขยายเวลาเพิ่มเติม (EC, 2005)
- 6) นักวิจัยต้องไม่ดำเนินการทำข้อตกลงเรื่องกรรมสิทธิ์ในข้อมูลวิจัย โดยไม่ผ่านความเห็นชอบจากหน่วยงานต้นสังกัด (EC, 2005)
- 7) นักวิจัยควรตระหนักถึงมาตรฐานและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยตามข้อกำหนดของหน่วยงาน/องค์กรพันธมิตรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่ได้ทำร่วมกันด้วย นอกจากนี้ ควรตระหนักถึงพันธะสัญญาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน/องค์กรพันธมิตร การขอคำแนะนำและความช่วยเหลือที่จำเป็น และการรายงานข้อกังวลหรือข้อผิดพลาด ไปยังบุคคลในหน่วยงาน/องค์กรพันธมิตรทันที (UK-RIO, 2009)
- 8) นักวิจัยแต่ละกลุ่มในองค์กรควรร่วมกันสร้างบรรยากาศในการวิจัยให้เกิดขึ้นในองค์กรของตน โดยเฉพาะเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประเมินต่างๆ โดยที่แต่ละคนมีอิสระทางความคิด มีความโปร่งใส ไม่เข้าข้างใคร เปิดเผย ทั้งในด้านการจัดการและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม (SCJ, 2006a)
- 9) โดยทั่วไปทุนวิจัยมักผ่านมาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่ใช่ตัวนักวิจัยโดยตรง ดังนั้นหน่วยงานซึ่งเป็นผู้รับทุนจะต้องแสดงความรับผิดชอบต่อเงินทุน วางกฎระเบียบในการปฏิบัติ และการจัดการข้อมูลวิจัย และเพื่อให้ควบคุมได้ หน่วยงานจึงต้องเป็นเจ้าของข้อมูลด้วย Steneck (2007) นักวิจัยจึงไม่สามารถอ้างได้ว่าเป็นเจ้าของข้อมูลวิจัยและเอาข้อมูลไป

ด้วยเมื่อย้ายหน่วยงานต้นสังกัด เพราะหน่วยงานที่รับทุนอาจมีสิทธิในการเป็นเจ้าของข้อมูลงานวิจัย

- 10) University of Pittsburgh (อ้างใน Steneck, 2007: หน้า 89) กำหนดว่า ทั้งนักวิจัยและมหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบงานวิจัย ดังนั้น ทั้งคู่จึงเป็นเจ้าของข้อมูลและมีสิทธิใช้ข้อมูลได้ ข้อมูลวิจัยตกเป็นของมหาวิทยาลัยถึงแม้ว่านักวิจัยจะออกไปแล้วก็ตาม ข้อมูลที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ยังคงอยู่ที่ lab (หมายถึงมหาวิทยาลัย) แต่เพื่อความอิสระในการวิจัย นักวิจัยจึงได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลไว้เองได้ กรณีที่นักวิจัยลาออก ให้คนบดีหรือหัวหน้าภาควิชาเจรจาว่าจะอนุมัติให้เอาข้อมูลไปด้วยหรือไม่ แต่จริงๆ แล้วจะต้องทำสัญญากันก่อน ว่ามหาวิทยาลัยมีสิทธิในข้อมูลเป็นเวลากี่ปี โดยไม่เกี่ยวกับว่าข้อมูลจะเก็บไว้ที่ไหน กรณีที่งานวิจัยทำเป็นคณะ ให้ทุกคนในคณะวิจัยมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น ส่วนวัสดุหรือสิ่งอื่นใดที่ได้จากการวิจัย ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่จัดทำขึ้น
- 11) นักวิจัย (ด้านการศึกษา) ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อผู้เข้ารับการวิจัยและผู้แทนสถานศึกษา ไม่ควรมีการหลอกลวงกัน (deception) แต่หากจำเป็นต้องมีเพื่อประโยชน์ในการวิจัย จะต้องจำกัดให้น้อยที่สุด และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้วจะต้องอธิบายให้ผู้เข้ารับการวิจัยและผู้แทนสถานศึกษารับทราบด้วย (AERA, 2000)

2.5.3 แนวทางปฏิบัติของนักวิจัยต่อแหล่งทุน

- 1) นักวิจัยควรตรวจสอบอย่างละเอียดถึงข้อกำหนดและเงื่อนไขในการให้ทุน หรือสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัยที่ต้องปฏิบัติตาม (UK-RIO, 2009)
- 2) นักวิจัยต้องทำงานวิจัยตามแผนการดำเนินงาน และส่งรายงานประจำงวดต่อแหล่งทุนตรงตามกำหนด (EC, 2005)
- 3) นักวิจัยต้องส่งผลผลิตจากการวิจัยในรูปแบบที่กำหนดให้แก่แหล่งทุน ซึ่งตามปกติกรรมสิทธิ์จะตกเป็นของแหล่งทุนหรือองค์กรหรือภาคเอกชนที่ให้ทุนวิจัย (EC, 2005)
- 4) นักวิจัยจะต้องแจ้งให้แหล่งทุนทราบ หากไม่สามารถดำเนินงานวิจัยได้ทันตามกรอบเวลา หรือจะยกเลิกสัญญาการวิจัยก่อนกำหนด หรือจะขอขยายเวลาเพิ่มเติม (EC, 2005)
- 5) นักวิจัยควรตระหนักว่าเงินทุนในการวิจัยได้มาจากสังคม ดังนั้นจึงควรดำเนินงานวิจัยด้วยความอุทิศ และใช้เงินทุนวิจัยอย่างถูกต้อง คุ่มค่า (JAMSTEC, 2007)
- 6) แหล่งทุนให้เงินทำวิจัยด้วยเหตุผลต่างๆ กัน รัฐสนใจที่จะให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ส่วนบริษัทที่ต้องการผลกำไรและผลที่จะเกิดแก่สังคม ด้วยเหตุนี้จึงมีการแสดงความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยแตกต่างกันด้วย เช่น รัฐให้หน่วยงานวิจัยใช้ข้อมูลที่เก็บมาโดยใช้เงินทุนของรัฐเพื่องานวิจัยด้านสุขภาพ และบริษัทขอใช้สิทธิในการใช้ข้อมูลวิจัยเพื่อการโฆษณา ดังนั้น

นักวิจัยจึงต้องศึกษารายละเอียดความต้องการของแหล่งทุนต่างๆ ให้ชัดเจนก่อนเริ่มเก็บข้อมูล Steneck (2007)

- 7) นักวิจัย)ด้านการศึกษา(ควรรายงานผลการศึกษานักวิจัยให้ผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ที่เกี่ยวข้อง และละเว้นจากการปกปิดความลับ หรือเลือกสื่อสารข้อค้นพบจากการวิจัยแก่ผู้มีส่วนได้เสีย นักวิจัย สถาบันการศึกษา และแหล่งทุน ต่างต้องมีความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์สุจริตในการวิจัย และไม่ล่วงละเมิดความซื่อสัตย์สุจริตไม่ว่ากรณีใด ดังนั้นจึงควรมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ (AERA, 2000)
- ข้อมูลและผลการวิจัยจะตกเป็นของนักวิจัยที่ออกแบบงานวิจัยและดำเนินการทดลอง ยกเว้นในสัญญาจะระบุเป็นอย่างอื่น
 - นักวิจัยมีอิสระในการวิเคราะห์และตีพิมพ์ผลงานวิจัยโดยไม่ต้องขออนุมัติจากแหล่งทุน ผู้รับการวิจัย เพื่อนร่วมงาน ที่ปรึกษา หรือหัวหน้าหน่วยงาน และควรแจ้งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับทราบวิธีปฏิบัตินี้ด้วย
 - นักวิจัยที่รับทุนวิจัยสามารถตีพิมพ์ผลงานภายใต้ชื่อของตนเองได้
 - นักวิจัยไม่ควรรับทำวิจัยที่ขัดกับความมีอิสระทางวิชาการของตน
 - นักวิจัยควรระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแหล่งทุนในบทความ ยกเว้นในสัญญาจะระบุเป็นอย่างอื่น
 - นักวิจัยไม่ควรรับทุนวิจัยจากแหล่งทุนที่ต้องการให้มีรายงานหลายอย่าง หรือแปลความหมายหลายอย่าง เพราะจะเป็นการบิดเบือนผลงานวิจัยหรือทำให้ผู้อ่านรายงานเกิดความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้
 - นักวิจัยต้องรับผิดชอบต่อแหล่งทุนโดยเสนอรายงาน กระบวนการวิจัย และข้อค้นพบหรือผลการวิจัย
- 8) The Denish Committees on Scientific Dishonesty(2009) แนะนำให้นักวิจัยปฏิบัติต่อแหล่งทุนวิจัยดังต่อไปนี้
- ควรแจ้งแหล่งทุนหรือทรัพยากรอื่นที่มีอยู่
 - ควรแจ้งแหล่งทุนที่ได้รับก่อนหน้า (ชื่อทุน และ จำนวนที่ได้รับ)
 - ควรแจ้งแหล่งทุนที่ได้สมัครเมื่อเร็วๆ นี้ และถ้าหากมีแหล่งทุนหลายแหล่งที่ได้สมัครก่อนหน้า ก็ควรแจ้งไว้ด้วย
 - เมื่อมีการให้ทุนบางส่วนจากแหล่งทุนหนึ่ง ก็ควรแจ้งแหล่งทุนที่ได้รับอีกส่วนหนึ่งจากที่อื่นให้ทราบด้วย
 - ในกรณีที่ได้รับทุนเต็มจำนวนจากแหล่งทุนหนึ่ง ควรยกเลิกใบสมัครของแหล่งทุนอื่นๆ ด้วย

2.5.4 แนวทางปฏิบัติของนักวิจัยที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง (Mentor)

- 1) นักวิจัยที่ปรึกษาจะต้องปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพการวิจัยอย่างเคร่งครัด และมีการติดต่อสื่อสารกับนักวิจัยในที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันความไม่ยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้น (JAMSTEC, 2007)
- 2) นักวิจัยที่ปรึกษาควรเป็นผู้ที่มากด้วยประสบการณ์ในงานวิจัย มีความสามารถและความจริงใจในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้นักวิจัยรุ่นใหม่และนิสิตนักศึกษา ช่วยแนะนำด้านการทำวิจัย สั่งสอนให้รู้จักจรรยาวิชาชีพวิจัยและความรับผิดชอบต่อสังคม ประสบการณ์ของนักวิจัยที่ปรึกษา อาทิ การประเมินผลงานวิจัย การเจรจาต่อรองระหว่างผู้ร่วมวิจัย เป็นสิ่งที่นักวิจัยรุ่นใหม่หรือนักศึกษาไม่มีโอกาสได้สัมผัส (Resources for Research Ethics Education [RREE], 2010)
- 3) นักวิจัยที่ปรึกษาควรยินดีให้ความรู้ เป็นที่ปรึกษา และให้ข้อชี้แนะหรือแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและนักวิจัยด้วยความจริงใจและจริงจัง (Resnik, 2010)
- 4) นักวิจัยที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาในด้านการศึกษาวิจัย ให้เขาได้อยู่ร่วมกันด้วยความสวัสดิภาพ และกระตุ้นให้สามารถตัดสินใจได้เอง (Resnik, 2010) นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพ ดำรงตนอยู่ในแวดวงสังคมและเมืองานที่ดี ทำหลังจบการศึกษาแล้ว เป็นต้น (Steneck, 2007)
- 5) นักวิจัยที่ปรึกษาแต่ละคนจะมีบรรยากาศการวิจัยที่ต่างกัน บางห้องปฏิบัติการมีการแข่งขันสูงมาก ขณะที่บางแห่งอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย นักวิจัยที่ปรึกษาบางคนเข้ามาดูแลทุกอย่าง แต่บางคนก็ไม่มายุ่งมากนัก ทำนองเดียวกันนักวิจัยแต่ละคนชอบทำงานในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน บางคนชอบอิสระ บางคนชอบให้มีคนคอยควบคุมใกล้ชิดหรือมีเพื่อนร่วมงานที่ทำร่วมกัน บางคนชอบการแข่งขัน บางคนชอบร่วมมือกันทำงาน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่นักวิจัยที่ปรึกษาและนักศึกษา/นักวิจัยควรคำนึงถึงก็คือ (Steneck, 2007):
 - นักวิจัยที่ปรึกษาพึงใส่ใจดูแลนักศึกษา/นักวิจัยในที่ปรึกษาโดยเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ เพศ เพราะไม่ได้เป็นอุปสรรคกีดขวางความสำเร็จของการเป็นนักวิจัย
 - นักวิจัยที่ปรึกษาต้องปฏิบัติอย่างมืออาชีพและเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติที่ดี เพราะนักศึกษา/นักวิจัยมักเข้าใจว่าการกระทำหรือวิธีการที่นักวิจัยที่ปรึกษากระทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว จึงมักปฏิบัติตาม ดังนั้น นักวิจัยที่ปรึกษาจึงต้องรักษาสภาพแวดล้อมของการวิจัยและเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ควรทำตัวไม่มีเหตุผล อยากรับนิพนธ์ร่วมในผลงานวิจัยโดยไม่มีเหตุผล ไม่ยกย่องให้เกียรติผู้อื่น ไม่ลัดขั้นตอนในการวิจัย
 - เมื่อนักวิจัยที่ปรึกษารับบุคคลใดเข้ามาเป็นนักวิจัยหรือนักศึกษาฝึกงานแล้ว ต้องรับผิดชอบต่อและมั่นใจว่าผู้ฝึกงานทุกคนจะได้รับการฝึกอย่างถูกต้อง เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่มีวิธีการอื่นใดที่มาตรวจสอบคุณสมบัติของนักวิจัยหน้าใหม่ และนักวิจัยก็ไม่มี การสอบรับใบอนุญาต (license) แต่จะถูกระเมินจากคุณภาพของงานวิจัย คนที่จะรู้ดีว่าเขาเหล่านั้นเป็นนักวิจัยที่ดีมีคุณภาพเพียงใดก็คือนักวิจัยที่ปรึกษานั้นเอง ดังนั้น นักวิจัยที่ปรึกษาควรมั่นใจว่าได้แนะนำวิธีการวิจัยที่ถูกต้อง สนับสนุนให้ผู้ฝึกงานมีการพัฒนาทางปัญญา สร้างเสริมความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติตามจรรยาวิชาที่วิจัย และหมั่นตรวจสอบว่าผู้ฝึกงานมีการพัฒนาการทำงานวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ

- เป็นหน้าที่สำคัญของนักวิจัยที่ปรึกษาในการควบคุมคุณภาพของงานวิจัย ผู้ฝึกงานอาจทำผิดพลาดได้ บางคนก็อาจลอกเลียนข้อมูลหรือแอบปรับเปลี่ยนข้อมูล ดังนั้น นักวิจัยที่ปรึกษาต้องหมั่นตรวจตราการทำงานและผลของงานอย่างสม่ำเสมอและด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้งานถูกต้องและมีคุณภาพ

6) นักวิจัยที่ปรึกษาต้อง

- ตรวจสอบรายละเอียดในสมุดบันทึกและข้อมูลที่ได้เป็นระยะๆ
- อ่านร่างรายงานวิจัยที่ผู้ฝึกงานเป็นผู้เขียนอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เกิดความถูกต้อง มีเหตุมีผล และให้เครดิตแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้อง
- พบกับผู้ฝึกงานเป็นระยะๆ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น
- สนับสนุนให้ผู้ฝึกงานกล้าที่จะนำเสนอผลงาน ข้อมูล และปัญหาต่างๆ ในการประชุมกลุ่มผู้ทำงานในห้องปฏิบัติการ

- 7) นักวิจัยที่ปรึกษาที่ดูแลนักศึกษาหลังจบการศึกษาปริญญาเอก (postdoc) ต้องพูดคุยกันให้รู้เรื่องก่อนว่าความสัมพันธ์กันในการทำงานมีอะไรบ้าง การให้คำแนะนำบางอย่างที่เคยให้กับนักศึกษาปริญญาเอกอาจไม่จำเป็นต้องนำมาใช้กับนักศึกษาหลังจบปริญญาเอก บางครั้งนักศึกษาหลังจบปริญญาเอกอาจมีเงินทุนของตนเอง และต้องทำหน้าที่ทุกอย่างในฐานะนักวิจัยหลัก หรือแม้จะได้เงินจากนักวิจัยที่ปรึกษาก็ตาม เขาควรจะได้เป็นชื่อแรกในรายชื่อผู้นิพนธ์ในเอกสารรายงานวิจัยทุกเรื่องที่เขาเป็นผู้ดำเนินการหลัก และเขาควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นนักวิจัยอิสระ ควรบันทึกรายงานที่ดีแก่เขา เพื่อให้โอกาสเขาไปขอทุนวิจัยของตนเองต่อไปในอนาคต นักวิจัยที่ปรึกษาต้องช่วยและสนับสนุนให้นักศึกษาหลังจบปริญญาเอกเขียนขอทุนด้วยตนเอง เพื่อทำวิจัยในห้อง/ศูนย์ปฏิบัติการของนักวิจัยที่ปรึกษาได้อย่างอิสระด้วย ภายใต้กรอบนี้ นักวิจัยที่ปรึกษาต้องสนับสนุนให้นักศึกษาหลังจบปริญญาเอกได้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องปฏิบัติการอย่างพอเพียง ให้เงินทุนวิจัย และให้คำแนะนำเพื่อให้งานสำเร็จตามที่นักวิจัยที่ปรึกษาและนักวิจัยได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ นักวิจัยที่ปรึกษาต้องช่วยให้คำแนะนำในการตรวจเอกสารหรือทบทวน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การเขียนโครงการวิจัย การเขียนและจัดเตรียมร่างรายงานวิจัย การนำเสนอข้อมูลวิชาการ และศิลปะในการทำวิจัย และยังอาจช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการหาการทำงานในอนาคตหรือเส้นทางอาชีพด้วย ทั้งนี้ นักวิจัยที่ปรึกษาควรประเมินการปฏิบัติงานและการพัฒนาในอาชีพของนักศึกษาหลังจบปริญญาเอกทุกปี ภาควิชาควรแต่งตั้งอาจารย์บางท่านเข้ามาเป็นผู้ประสานงานด้วย (Emory University School of Medicine, 2007)

- 8) นักวิจัยที่ปรึกษาต้องช่วยดูแลนักศึกษาที่ทำวิจัยโดยปราศจากอคติ ด้วยน้ำใสใจจริง ยุติธรรม ไม่เอาแต่ประโยชน์ และตั้งใจช่วยเหลือแนะนำเพื่อความก้าวหน้าและความผาสุกของลูกศิษย์ ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง สนับสนุนด้านวิชาการ งานวิจัยและความก้าวหน้าในสายอาชีพ (AERA, 2000)
- 9) ควรเลือกนักศึกษาโดยดูจากความรู้ความสามารถ และศักยภาพในการทำงานภาคสนาม ต้องไม่มีอคติด้านเพศ รสนิยมทางเพศ สถานภาพสมรส สีผิว ฐานะทางสังคม ศาสนา ภูมิภาค เชื้อชาติ หรือปัจจัยอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการวิจัย (AERA, 2000)
- 10) ควรเตือนนักศึกษาให้ตระหนักถึงจรรยาวิชาชีพอิจัย ให้ปฏิบัติงานวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัย และพร้อมที่จะตอบคำถามหรือปัญหา (AERA, 2000)
- 11) ควรบอกให้นักศึกษาทราบถึงแหล่งทุนต่างๆ ในการวิจัย สนับสนุนให้มีโอกาสทำงานวิจัยที่ตรงตามสาขา (AERA, 2000)
- 12) นักวิจัยที่ปรึกษาควรมีความยุติธรรมในการประเมินผลงานวิจัยของนักศึกษา และแจ้งให้นักศึกษาทราบผลการประเมินอย่างเที่ยงตรงและซื่อสัตย์ และหากต้องรายงานผลงานวิจัยของนักศึกษาให้ผู้อื่นทราบ ก็ควรทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (AERA, 2000)

โดยแท้จริงแล้วพบว่า นักวิจัยที่ปรึกษามักไม่ให้ความสำคัญในการแนะนำด้านจรรยาวิชาชีพอิจัยแก่นักวิจัยหรือนักศึกษาในที่ปรึกษากันสักเท่าใด ดังตัวอย่าง Eastwood *et al.* (1996) ได้สำรวจพบว่ากว่า 40% ของนักศึกษาลงจบปริญญาเอกที่ University of California at San Francisco ไม่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพอิจัยจากอาจารย์หรือนักวิจัยที่ปรึกษาเลย Brown and Kalichman (1998) พบว่าประมาณ 50% ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ University of California at San Diego มีเวลาพูดคุยเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพอิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาเฉลี่ยเพียงคนละหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น

2.5.5 แนวทางปฏิบัติของผู้ประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยและบทความวิจัย (Reviewer)

- 1) นักวิจัยที่ได้รับเกียรติให้เป็นผู้ตรวจหรือประเมินผลงานของผู้อื่น ควรกระทำหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม (TVU, 2008) เสนอแนะและอธิบายแนวทางการแก้ไขปรับปรุงอย่างสุภาพและมีมารยาท (White, 2001)
- 2) นักวิจัยที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ประเมิน (Peer reviewer) ควรกระทำด้วยความรอบคอบ มีมาตรฐานสูงสุด เป็นกลาง และควรดำเนินงานตามแนวทางปฏิบัติที่หน่วยงาน

ต้นสังกัดได้กำหนดไว้ (UK-RIO, 2009) และตรวจประเมินเสร็จทันภายในกรอบเวลาที่กำหนด (White, 2001)

- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ประเมินจะประเมินหลายส่วน (ORI, 2000) ได้แก่
 - (1) Grant review ประเมินว่าโครงการใดสมควรจะได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย
 - (2) Manuscript review ประเมินว่าเรื่องใดสมควรจะได้รับการตีพิมพ์
 - (3) Personnel review ประเมินว่าจะจ้างใครดี
 - (4) Literature review and expert testimony ประเมินว่างานวิจัยชิ้นใดน่าเชื่อถือได้

คุณภาพในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ประเมิน ผู้ประเมินสามารถสร้างหรือทำลายอาชีพนักวิจัยและมีผลต่อสังคม ดังนั้น ผู้ประเมินที่ดีจะต้อง

 - ให้เวลาแก่งานประเมินที่ได้รับมอบหมาย
 - อ่านข้อเสนอโครงการหรือบทความตลอดเรื่องอย่างละเอียด
 - ให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์
 - ไม่มีอคติ
 - เคารพในสิทธิของผู้อื่น และรักษาความลับ

นักวิจัยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินต้องมีความตั้งใจจริงในการช่วยสังคม มีความเป็นมืออาชีพในสายงาน และประเมินผลด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง
- 4) นักวิจัยควรจะรักษาความลับ และไม่เก็บหรือคัดลอกเนื้อหางานวิจัยที่ได้จากการตรวจตรวจสอบ เพื่อใช้ในการวิจัยหรือใช้เป็นผลงานวิจัยของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่ควรถูกอนุญาตให้ผู้อื่นกระทำเช่นกัน (UK-RIO, 2009)
- 5) ในขณะที่ดำเนินการประเมิน นักวิจัยต้องตระหนักถึงการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพ เช่น การคัดลอกผลงาน (plagiarism) การปลอมแปลงข้อมูล (falsification) และการสร้างข้อมูลเท็จ (fabrication) เกี่ยวกับการออกแบบหรือการดำเนินการวิจัย ในกรณีที่ต้องตรวจพบ ควรแจ้งการกระทำผิดดังกล่าวให้กับ บรรณาธิการของวารสาร ประธานหน่วยงานที่ให้ทุนที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการจริยธรรม หรือหน่วยงานต้นสังกัด (UK-RIO, 2009)
- 6) นักวิจัยควรปฏิเสธที่จะประเมินบทความหรืองานวิจัยของผู้อื่นที่คาดว่าจะมีผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างรุนแรง หรือไม่มีเวลาที่จะประเมินให้เสร็จทันภายในเวลาที่กำหนด ควรอ่านเอกสารที่ได้รับอย่างครบถ้วน พิจารณาด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ถี่ถ้วน และแสดงความคิดเห็นในการประเมินด้วยความเป็นธรรม และด้วยเหตุผลที่ชัดเจน (AERA, 2000)
- 7) หากเห็นว่าบทความที่กำลังประเมินอยู่มีปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบทันทีเป็นลายลักษณ์อักษร (White, 2001)

- 8) ผู้ประเมินควรรักษาความลับของแต่ละบทความที่พิจารณา รวมถึงผู้ที่ผู้ประเมินได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ด้วย (White, 2001)

2.5.6 แนวทางปฏิบัติของบรรณาธิการ (Editor)

- 1) บรรณาธิการวารสารควรเป็นบุคคลที่ตรงไปตรงมา ไม่มีอคติ สุภาพ อ่อนโยน ทำงานฉับไว รวดเร็ว ทำงานเพื่อคุณภาพของงานโดยแท้จริงเพื่อวารสาร ผู้อ่าน และผู้นิพนธ์ (International Society of Addiction Journal Editor [ISAJE], 2010)
- 2) ควรคัดสรรผู้ทรงคุณวุฒิให้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพ และรายงานเป็นหลักฐานต่อบรรณาธิการ เพื่อให้บทความมีความเหมาะสมกับเจตนารมณ์ของวารสาร รวมทั้งช่วยปรับปรุงบทความให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องที่สุด (White, 2001)
- 3) ปัจจุบันวารสารหลายแห่งนิยมให้เจ้าของบทความเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เห็นสมควรเป็นผู้ประเมินบทความของตนได้ แต่บรรณาธิการจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะส่งให้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่า บรรณาธิการไม่ควรปิดกั้นการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าของบทความนั้น (White, 2001)
- 4) บรรณาธิการต้องแจ้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบทุกครั้งด้วยลายลักษณ์อักษรว่า บทความที่ส่งให้วิจารณ์นั้นต้องรักษาไว้เป็นความลับด้วย (White, 2001) และผู้ทรงคุณวุฒิต้องส่งต้นฉบับบทความทุกเรื่องคืนบรรณาธิการ ในกรณีที่ไม่ส่งกลับจะต้องทำลายต้นฉบับและไม่มีการทำสำเนาไว้ด้วย (Anonymous, 1997; White, 2001)
- 5) ในการประเมิน บรรณาธิการวารสารควรปกปิดชื่อผู้ประเมิน และในกรณีที่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเรื่องละหลายคน (Peer review) บรรณาธิการควรเลือกผู้เชี่ยวชาญในสาขาเป็นผู้ประเมินบทความวิจัย และเจ้าของบทความควรมีสิทธิ์ที่จะรู้เหตุผลในการปฏิเสธบทความของตน ทั้งนี้วารสารควรพิมพ์นโยบายการตีพิมพ์เรื่องในวารสารของตนด้วย (AERA, 2000)
- 6) การที่บรรณาธิการจะยอมรับหรือปฏิเสธบทความ ควรอยู่บนพื้นฐานของความสำเร็จของเนื้อหา ความเป็นต้นแบบหรือความคิดริเริ่ม ความกระฉับ และตรงกับเจตนารมณ์ของวารสารเป็นหลัก (White, 2001)
- 7) หากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นไม่ตรงกันในการประเมินอันเนื่องมาจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อน บรรณาธิการควรถอนเรื่องคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ (White, 2001) กรณีที่บรรณาธิการคาดว่าผู้นิพนธ์อาจมีผลประโยชน์ทับซ้อน ควรปรึกษาบรรณาธิการร่วม (co-editor) หรือมอบหน้าที่ให้บรรณาธิการร่วม หรือบรรณาธิการรับเชิญ (guest editor) ทำหน้าที่บรรณาธิการต้นฉบับก็ได้ (Drug and Alcohol Dependence [DAD], 2000)

- 8) บรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิไม่ควรใช้ประโยชน์ข้อมูล การแปลผล การวิจารณ์ หรือ ส่วนหนึ่งส่วนใดของบทความ โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของบทความ (White, 2001)
- 9) หากพบว่าบทความที่ตีพิมพ์แล้วมีข้อผิดพลาด บรรณาธิการต้องรีบแก้ไขและประกาศให้ทราบโดยทั่วกันทันที (White, 2001)
- 10) บรรณาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบการตีพิมพ์บทความทุกเรื่องที่ผ่านมาการพิจารณาในวารสารของตน และหากพบว่ามี การประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพอักขระในบทความที่ตีพิมพ์แล้ว ควรประกาศถอดถอนบทความนั้น อย่างไรก็ดี บรรณาธิการไม่มีหน้าที่ไต่สวนมูลความผิดหรือตัดสินว่าผู้นิพนธ์ประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพ ผู้ที่รับผิดชอบในการไต่สวนคือหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดของผู้นิพนธ์หรือเจ้าของทุน (ORI, 2000) บรรณาธิการจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าเมื่อใดจะแจ้งหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดของผู้นิพนธ์ เช่น มีข้อมูลการทำความผิดชัดเจนจากผู้ประเมิน ทั้งนี้บรรณาธิการจะตัดสินใจเองว่าควรแจ้งผู้นิพนธ์หรือหัวหน้าหน่วยงานหรือทั้ง 2 อย่าง (White, 2001)
- 11) วารสารต้องมีกระบวนการในการดำเนินการต่อบทความที่อาจมีการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพอักขระเกิดขึ้น รวมทั้งกระบวนการป้องกันหรือดำเนินการเมื่อพบว่ามี การตีพิมพ์บทความซ้ำซ้อน (duplicate publication) หรือการลอกเลียนผลงาน (plagiarism) หรือการฉ้อฉลทางวิทยาศาสตร์/การวิจัย (scientific fraud) เกิดขึ้น (Anonymous, 1997)

2.6 แนวทางปฏิบัติของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2.6.1 แนวทางปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัด

The UK Research Integrity Office (2009) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่หน่วยงานต้นสังกัดพึงปฏิบัติดังนี้

- 1) ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย จริยธรรมและแนวทางอื่น ๆ ที่ใช้กับงานวิจัย ซึ่งรวมถึงการยื่นข้อเสนอการวิจัยเพื่อการตรวจสอบจริยธรรมที่เหมาะสม และต้องปฏิบัติตามผลที่ได้จากการตรวจสอบนั้นๆ
- 2) หน่วยงานใดดำเนินการวิจัยร่วมกับต่างประเทศ หน่วยงานและนักวิจัยในสังกัดควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและจริยธรรมที่มีอยู่ในประเทศ (สหราชอาณาจักร) และในต่างประเทศที่ได้มีการดำเนินงานวิจัย ในทำนองเดียวกัน หน่วยงานและนักวิจัยจากต่างประเทศที่ใช้พื้นที่ในสหราชอาณาจักรดำเนินการวิจัย ก็ควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและจริยธรรมที่มีอยู่ในสหราชอาณาจักรเช่นเดียวกับของประเทศของตนด้วย

- 3) หน่วยงานต้นสังกัดควรแน่ใจว่าโครงการวิจัยทุกโครงการมีการเตรียมการประกันภัย และความคุ้มครองต่างๆ เป็นที่เรียบร้อย และเพียงพอสำหรับการวิจัยก่อนที่จะลงมือดำเนินงานวิจัย
- 4) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการวิจัย ทั้งในส่วนของยุทธศาสตร์ และนโยบายของโครงการวิจัยนั้นๆ
- 5) ต้องกำหนดนโยบายและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งครอบคลุมหลักการปฏิบัติที่ดีในการวิจัย และเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานการทำวิจัยต่างๆ ที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดงานวิจัยให้ครบถ้วน
- 6) ในการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงาน หน่วยงานต้นสังกัดต้องคำนึงถึงสุขภาพความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรสินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัยด้วย
- 7) ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่า นักวิจัยมีความตระหนักในนโยบายและวิธีการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้นทั้งหมด และดำเนินงานภายใต้นโยบายและวิธีการดังกล่าว
- 8) ควรจัดการฝึกอบรมและให้การสนับสนุนนักวิจัย เพื่อให้แน่ใจว่านักวิจัยตระหนักถึงนโยบายและวิธีการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้น และสามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 9) ควรกระตุ้นให้นักวิจัยในสังกัดปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่ดีในการวิจัยในงานส่วนที่นักวิจัยรับผิดชอบให้ดีที่สุด
- 10) ควรตรวจสอบมาตรการต่างๆ ตามนโยบายที่ได้กำหนดตามความเหมาะสม เพื่อให้ให้นักวิจัยสามารถทำงานวิจัยได้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้
- 11) ควรกำหนดทิศทาง ควบคุมดูแล การบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อนักวิจัยและการดำเนินงานวิจัยอย่างชัดเจน ควรมีการจัดประชุมผู้บริหารหัวหน้างานและนักวิจัยเพื่อให้ทราบถึงข้อกำหนดกฎหมายและจริยธรรมของการวิจัย มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอาชีพนักวิจัย และจัดการฝึกอบรมและให้คำปรึกษาแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ นอกจากนี้ควรสนับสนุนหลักการของสนธิสัญญาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอาชีพนักวิจัยให้ก้าวหน้าต่อไป
- 12) ควรส่งเสริมและรักษาสภาพแวดล้อม ด้วยการสนับสนุนและดำเนินงานวิจัยที่มีมาตรฐานทางจริยธรรมขั้นสูง มีอิสระและความซื่อสัตย์ทางความคิด และควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในการดำเนินงานวิจัยต่อไป
- 13) ควรจัดให้การฝึกอบรมสำหรับนักวิจัยเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถ เพื่อผ่านออกไปประกอบอาชีพการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาการฝึกอบรมควรประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จรรยาวิชาชีพ และการเผยแพร่ผลงานวิจัย

- 14) ควรจัดเตรียมนักวิจัยที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่ เพื่อช่วยในการฝึกอบรมและพัฒนางานวิชาชีพนักวิจัย
- 15) ควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่ และควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าบุคคลดังกล่าวสามารถเข้าใจถึงมาตรฐานและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและสามารถปฏิบัติตามได้
- 16) ควรจัดตั้งระบบเพื่อป้องกันหรือแก้ไขสำหรับความเสี่ยงที่นักวิจัยได้เสนอไว้ในโครงการวิจัย ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวอาจทำให้ผลการวิจัยผิดวัตถุประสงค์ หรือผิดกฎหมาย หรือเกิดอันตรายได้ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรม หรือให้ความรู้ คำแนะนำ หรือให้ความช่วยเหลือแก่นักวิจัยในโครงการที่ได้ระบุความเสี่ยงไว้
- 17) ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อ หรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการวิจัย รวมถึงแนวทางในการจ้างผู้ช่วยงานวิจัย ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวยังรวมถึงกรอบของสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพยากรของนักวิจัยด้วย นอกจากนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรตั้งระบบการตรวจสอบและคณะกรรมการการตรวจสอบงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 18) ควรมีวิธีการ มีทรัพยากร (รวมทั้งพื้นที่ทางกายภาพ) และสนับสนุนการบริหาร ให้ความช่วยเหลือแก่นักวิจัยในการเก็บข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และการเก็บรักษาด้วยความปลอดภัยและสามารถเข้าถึงได้
- 19) ควรมีระบบการตรวจสอบ และแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบโครงการวิจัยเพื่อให้แน่ใจว่านักวิจัยดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวิธีปฏิบัติที่ดี ข้อกำหนดของกฎหมาย และจริยธรรมหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 20) ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าโครงการวิจัยปฏิบัติตามข้อกำหนดการติดตามและการตรวจสอบที่ต้องการ และควรตรวจสอบให้แน่ใจว่านักวิจัยผ่านการตรวจสอบดังกล่าวมีการฝึกอบรม มีการจัดสรรทรัพยากรและทุนสนับสนุนที่เพียงพอต่อการดำเนินงานวิจัย
- 21) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิจัยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ประเมิน สำหรับการประชุมวารสารสิ่งพิมพ์อื่นๆ การขอทุนวิจัย และการตรวจสอบจริยธรรมของโครงการวิจัย นอกจากนี้ ยังควรตระหนักถึงหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิในการแสดงความคิดเห็น การทำงาน และการรักษาความลับ และไม่ควรถกดันผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการละเมิดต่อหน้าที่เหล่านี้
- 22) ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่า ผู้ให้การสนับสนุนและหน่วยงานให้ทุนการวิจัย (1) เคารพในหน้าที่ของนักวิจัยในการเผยแพร่งานวิจัยและผลการวิจัย (2) ไม่กีดกันหรือห้ามปรามการ

ตีพิมพ์หรือการเผยแพร่ผลงานที่เหมาะสม และ (3) ไม่แทรกแซงการนำเสนอหรือการตีความผลการวิจัย

- 23) ควรให้การฝึกอบรมและให้การสนับสนุนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยในการตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับ (1) ข้อมูลที่เป็นความลับหรือเป็นกรรมสิทธิ์ (2) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินทางปัญญา (3) ผลกระทบร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนตามสัญญาหรือภาระทางกฎหมายอื่นๆ และ (4) สิ่งที่ได้รับความคิดเห็นจากสื่อหรือประชาชนทั่วไป

Wellcome Trust (2005) ได้ระบุแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดใน Guidelines on Good Research Practice ดังนี้

- 1) ควรตรวจสอบบรรยากาศในการดำเนินงานวิจัยภายในหน่วยงานเพื่อให้เหมาะสมต่อการทำงานของนักวิจัย และเพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะและเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดที่ดี
- 2) ควรจัดให้มีการอบรมที่เหมาะสมเพื่อใช้กำหนดทิศทางและกำกับดูแลนักวิจัย
- 3) ต้องเข้มงวดกับการกำกับดูแลทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การวางแผนงานวิจัย การบันทึกข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนแผนการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย และอื่นๆ ที่เหมาะสม สำหรับการพิจารณาให้เงินสนับสนุน
- 4) ควรจัดตั้งระบบและสถานที่เพื่ออนุญาตให้นักศึกษาและนักวิจัยใหม่ได้ฝึกหัด ทำความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดได้โดยเร็ว
- 5) ควรมีแนวทางปฏิบัติสำหรับความรับผิดชอบในการจัดเก็บและการกำจัดข้อมูล (รวมถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดของคณะกรรมการจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง)
- 6) ควรมีกลไกในการติดตาม ตรวจสอบความเสี่ยงอย่างใกล้ชิด การดำเนินการใดที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงจะต้องมีการระบุ การบริหารจัดการและการให้คำแนะนำแก่นักวิจัยที่เหมาะสม

แนวทางปฏิบัติอื่นๆ ที่สำคัญสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด คือ การกำกับดูแลและการตรวจสอบการวิจัย (Monitoring and audit) ดังนี้

- 1) หน่วยงานต้นสังกัดและนักวิจัยควรตรวจสอบให้แน่ใจว่า โครงการวิจัยได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการติดตามและการตรวจสอบ และควรตรวจสอบให้แน่ใจว่านักวิจัยก็ได้ผ่านการตรวจสอบแล้วเช่นกัน เพื่อให้แน่ใจว่าจะมีการฝึกอบรม การจัดสรรทรัพยากรและทุนสนับสนุนที่เพียงพอเพื่อการดำเนินงานวิจัย

- 2) หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบโครงการวิจัย เพื่อให้แน่ใจว่านักวิจัยดำเนินงานวิจัยตามแนวทางปฏิบัติที่ดี รวมทั้งข้อกำหนดของกฎหมายและจริยธรรมหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.6.2 แนวทางปฏิบัติของแหล่งทุน

เนื่องจากแหล่งทุนเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่โครงการวิจัย ดังนั้นจึงต้องมีส่วนในการกำกับดูแลให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ องค์การที่ให้ทุนวิจัยบางแห่ง เช่น สถาบันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (National Science Foundation - NSF) ประเทศสหรัฐอเมริกา สนับสนุนให้นักวิจัยในองค์กรทำงานวิจัยร่วมกับภาคเอกชนด้วยความร่วมมือดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น องค์กรต่างๆ ที่ให้ทุนวิจัยจึงได้กำหนดมาตรฐานหรือแนวทางปฏิบัติที่ผู้รับทุนต้องปฏิบัติตาม เช่น NSF จึงได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน มาตรฐานการจัดการด้านการเงิน การจัดซื้อและการจัดการ รวมทั้งความเป็นเจ้าของผลงาน (ownership) ขึ้น ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ให้ทุนเองก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย และรางวัลสำหรับนักวิจัย โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดย NSF ได้ออกระเบียบเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนและมาตรฐานจริยธรรม ที่เรียก "*Conflicts of interest and standards of ethical conduct*" เป็นคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของ NSF ทุกคน รวมทั้งนักวิทยาศาสตร์ที่มาปฏิบัติงานวิจัยเฉพาะคราว (Visiting scientist) วิศวกร นักการศึกษา ลูกจ้าง และผู้ทำงานไม่เต็มเวลา (NSF, 2007)

2.7. การประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย และมาตรการในการจัดการ

2.7.1 การประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย

จรรยาวิชาชีพวิจัยที่เป็นบรรทัดฐานสำคัญที่สุด ที่ได้รับการกล่าวถึงในทุกองค์กรและทุกประเทศที่ศึกษา คือ ความซื่อสัตย์สุจริต (honesty and integrity) แต่ก็ปรากฏว่าจรรยาข้อสำคัญนี้ได้ถูกล่วงละเมิดอยู่เสมอ ดังนั้น สถาบันวิจัย และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่มีนักวิจัยอยู่ในองค์กร จึงคำนึงถึงเรื่องนี้และตั้งกฎระเบียบเพื่อให้นักวิชาการยึดถือปฏิบัติ เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดหรือประพฤติผิดขึ้น

Steneck (2007) ระบุว่า การประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย (Research misconduct) หมายถึง fabrication, falsification หรือ plagiarism (FFP) ในการเสนอโครงการวิจัย การดำเนินงานวิจัย การประเมินงานวิจัย และการรายงานผลวิจัย

UK Research Integrity Office (2009) ประเทศสหราชอาณาจักร ได้กำหนดว่าการประพฤติดังต่อไปนี้ถือว่ามีผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย

- 1) การสร้างข้อมูลเท็จ (Fabrication)
- 2) การปลอมแปลงข้อมูล (Falsification)
- 3) การบิดเบือนความจริง ความสนใจ หรือ การมีส่วนร่วม ของข้อมูล
- 4) การคัดลอกผลงาน (plagiarism)
- 5) การไม่หลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและอันตรายต่อคน สัตว์ทดลอง และ สิ่งแวดล้อม และไม่เก็บความลับสำหรับข้อมูลที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลระหว่างการวิจัย

Wellcome Trust (2005) ระบุว่า การคัดลอกผลงาน การหลอกลวง การปลอมแปลงข้อมูล และการสร้างข้อมูลเท็จ ถือเป็น การประพฤติที่ผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยที่ร้ายแรง

The Danish Committees on Scientific Dishonesty ประเทศเดนมาร์ก ซึ่งว่าการนำเสนอผลงานของผู้อื่นเป็นผลงานตนเองนั้น เป็นการละเมิดการปฏิบัติในด้านวิทยาศาสตร์อย่างมาก ไม่ว่าจะการนำเสนอ นั้นจะกระทำโดยวาจา โดยการสนทนาส่วนบุคคล หรือในการบรรยาย หรือในการเขียนในต้นฉบับที่ได้มีการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม (DCSD, 2009) การคัดลอกผลงานของผู้อื่นโดยไม่เปิดเผย ในรูปแบบที่นำมาเขียนใหม่โดยมิได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในเนื้อหา ถือว่าเป็นเรื่องทฤษฎีดั้งเดิมโดยปริยาย การกระทำเช่นนี้ก็ถือเป็นการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย ถ้าไม่มีการอ้างอิงที่เหมาะสมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง (DCSD, 2009)

Science Council of Japan ประเทศญี่ปุ่น ระบุว่า การประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยได้แก่ การสร้างข้อมูลเท็จหรือการเสกสรรปั้นแต่ง การปลอมแปลงข้อมูล การคัดลอกผลงาน)Fabrication, falsification and plagiarism; FFP (ความไม่เหมาะสมของความเป็นผู้นิพนธ์ และการอ้างอิง เป็นต้น

นอกจากนี้ การขัดแย้งระหว่างองค์กรยังนำมาสู่การประกาศข้อปฏิบัติทางจริยธรรมใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การแข่งขันระหว่างองค์กรที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันก็มักจะก่อให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้นเสมอ เช่น นักวิจัยที่ให้คำอธิบายที่เกินจริงในข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อให้ได้รับงบประมาณจำนวนมาก เป็นต้น การประมวลผลข้อมูลที่ซับซ้อนมากๆ สามารถก่อให้เกิดการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพได้ เช่นเดียวกับการประมวลผลข้อมูลที่ไม่โปร่งใส (SCJ, 2005)

The Office of Science and Technology Policy (OSTP) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ยกร่าง Federal research misconduct policy เพื่อดำเนินการกับผู้ประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยซึ่งได้รับทุนจากรัฐขึ้น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1999 และได้ปรับปรุงแก้ไขเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 2000 (OSTP, 2006) ใน policy นี้กำหนดว่าการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยหมายถึง (1) fabrication คือการตกแต่งข้อมูล ผลงานวิจัยและนำมารายงาน (2) Falsification คือการปลอมแปลง ดัดแปลงข้อมูล อุปกรณ์ กระบวนการ เปลี่ยนหรือลบข้อมูลเพื่อให้ได้ผลตรงตามที่ต้องการแต่ผิดไปจากความเป็นจริง และนำมารายงาน และ (3) Plagiarism เป็นการลอกเลียนวรรณกรรมของผู้อื่น โดยเอาความคิดของผู้อื่น กระบวนการ ผลการวิจัย ถ้อยคำ เป็นต้น มาใช้โดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา (The Florida State of University, 2007)

การประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อการดำเนินชีวิตและสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจาะลึกไปถึงการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีอิทธิพลอย่างมาก ด้วยเหตุนี้การศึกษาทดลองของนักวิทยาศาสตร์ (นักวิจัย (จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในขณะที่เดียวกัน ก็ควรตระหนักว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมนั้น เป็นเรื่องยากสำหรับสังคมสมัยใหม่ (SCJ, 2005)

2.7.1 มาตรการจัดการกับการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย

ในประเทศสหราชอาณาจักร UK Research Integrity Office (2009) ได้แนะนำว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำและเผยแพร่ขั้นตอนการตรวจสอบข้อกล่าวหาของการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย การตรวจสอบข้อกล่าวหาดังกล่าวควรกระทำด้วยความละเอียด เป็นธรรม และในเวลาที่เหมาะสม หน่วยงานต้นสังกัดควรแต่งตั้งสมาชิกผู้ซึ่งมีความรู้เรื่องการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยอย่างน้อยหนึ่งคน ให้เป็นผู้ตรวจสอบข้อกล่าวหาการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย และควรให้แน่ใจว่าผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบข้อกล่าวหาได้รับทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การฝึกอบรมและการสนับสนุน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะที่หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดการที่ชัดเจนต่อนักวิจัยที่ประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย และควรมีการรายงานหรือควบคุมนักวิจัยที่กระทำผิดนั้น ก็ควรมีมาตรการในการส่งเสริมนักวิจัยที่ดำเนินงานวิจัยด้วยความซื่อสัตย์เพื่อให้เป็นแบบอย่างด้วย ซึ่งการสนับสนุนนั้นควรเป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด (UK-RIO, 2009)

นักวิจัยควรรู้ว่า สิ่งนี้นักวิจัยคนใดปฏิบัติอยู่นั้นเป็นการประพฤติที่ผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยหรือไม่ หากพบว่าผิด ก็ควรรายงานการกระทำผิดดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัดทันที และควรให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานในการตรวจสอบการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยด้วย (UK-RIO, 2009)

หน่วยงานต้นสังกัดควรจะทำางานร่วมกับองค์กรพันธมิตรเพื่อตรวจสอบข้อตกลงการปฏิบัติตามมาตรฐานทั่วไป และวิธีการในการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน รวมทั้งตรวจสอบรายละเอียดของปัญหา และสอบสวนข้อกล่าวหา ที่อาจเกิดจากการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยด้วย (UK-RIO, 2009)

ในประเทศญี่ปุ่น Science Council of Japan ได้แนะนำว่า การป้องกันการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย เช่น fabrication, falsification หรือ plagiarism อาจทำโดยการตั้งที่ปรึกษาสำหรับให้คำปรึกษาในกรณีที่น่าจะเกิดการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยขึ้น ขณะเดียวกันคำร้องขอว่ากระทำผิดอาจไม่มีมูลก็เป็นได้ (SCJ, 2006a)

เมื่อมีการร้องเรียนว่าสงสัยจะมีการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยเกิดขึ้น จะต้องมีการค้นหาความจริงทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลให้สังคมได้รับรู้ ทั้งนี้ต้องมีมาตรการในการดำเนินการอย่างรัดกุม โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับ fabrication, falsification หรือ plagiarism ส่วนการตัดสินใจว่าใครประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพนั้น ต้องมั่นใจว่าผู้ร้องเรียนต้องไม่ได้รับผลกระทบจากการรายงานด้วย (SCJ, 2006a)

ในกรณีของ The Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology หากพบว่ามีผู้ใดประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พิวิจัย เช่น fabrication, falsification, plagiarism, หรือใช้ทุนวิจัยอย่างไม่ถูกต้องแล้ว จะต้องรายงานตามกฎระเบียบของ The Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology (JAMSTEC, 2007)

กรณีการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พิวิจัยของผู้นิพนธ์บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถ้าผู้นิพนธ์กระทำผิดจริง บรรณาธิการอาจใช้วิธีการลงโทษ (sanction) ตามลำดับความรุนแรง ดังนี้

- มีจดหมายตักเตือนการกระทำผิดถึงผู้นิพนธ์
- มีจดหมายตักเตือนถึงผู้นิพนธ์เพื่อไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต
- ประกาศการกระทำผิดตามกรณี เช่น การตีพิมพ์บทความเดียวกันหลายแห่ง หรือการแอบอ้างหรือคัดลอกผลงาน
- ไม่รับบทความที่เขียนโดยผู้นิพนธ์ที่กระทำผิดหรือโดยหน่วยงานของผู้กระทำผิดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
- ประกาศถอดถอนเรื่องที่ตีพิมพ์แล้ว พร้อมทั้งแจ้งบรรณาธิการวารสารอื่นๆ และหน่วยงานที่ควบคุมดัชนี (indexing authorities) ทราบด้วย (White, 2001)

บรรณาธิการอาจจำเป็นต้องให้ผู้มีชื่อร่วมอยู่ในรายชื่อผู้นิพนธ์บทความที่พบการประพฤติผิดจรรยาวิชาที่พิวิจัยลงนามรับรู้การลงโทษด้วย เนื่องจากผู้ที่มีชื่อร่วมในบทความอาจไม่ได้รับรู้เรื่องการลงโทษในครั้งนั้น ดังนั้น การให้ทุกคนลงนามรับรู้จะลดการกระทำผิดลงได้ (ISAJE, 2010)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การประพฤติผิดในการวิจัย เริ่มเป็นที่สนใจของประชาคมในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ ค.ศ. 1981 โดยในช่วงปี 1974-1981 มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการประพฤติผิดในการวิจัยถึง 12 กรณี เป็นการร้องเรียนไปที่ National Institutes of Health (NIH) มหาวิทยาลัย และหน่วยงานวิจัยหลายแห่ง และต่อมาก็มีผู้ร้องเรียนอยู่เรื่อยๆ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1986 NIH ได้มอบให้ Institutional Liaison Office เป็นผู้ดูแลในการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบทางการวิจัย ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งจุดศูนย์กลางในการดำเนินการเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบทางการวิจัยของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยอยู่ที่ Department of Health and Human Services (DHHS) ต่อมาในปี ค.ศ. 1989 Public Health Service (PHS) ได้ก่อตั้ง Office of Scientific Integrity (OSI) ขึ้นภายใต้ NIH และก่อตั้ง Office of Scientific Integrity Review (OSIR) ขึ้นภายใต้ Office of the Assistant Secretary for Health (OASH) เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการประพฤติผิดการวิจัยโดยตรง ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 OSI และ OSIR ก็ถูกยุบรวมกันเป็น Office of Research Integrity (ORI) อยู่ภายใต้ OASH จนในปี ค.ศ. 1993 ORI ก็ได้เข้ารับหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการประพฤติผิดการวิจัยอย่างเต็มตัว โดยเป็นองค์กรหนึ่งของ Office of the Secretary of Health and Human Services (HHS) อยู่ภายใต้ Office of Public Health and Science (OPHS) ซึ่งเดิมเรียกว่า OASH (ORI, 2009)

ใน Federal research misconduct policy ของ The Office of Science and Technology Policy (OSTP) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของแหล่งทุนและสถาบัน ในการป้องกัน ตรวจสอบ และสอบสวนเมื่อมีกรณีการประพฤติมิชอบในการวิจัยเกิดขึ้น รัฐมีหน้าที่ดูแลผู้ที่รับทุนวิจัยจากภาครัฐ ดังนั้น องค์กรต่างๆ ของภาครัฐจึงตั้งกฎระเบียบของตนเองขึ้น และประกาศให้เป็นที่รับรู้กันทั่วไป กฎระเบียบหรือข้อปฏิบัติที่แต่ละองค์กรจัดทำขึ้นนี้ จะสอดคล้องกับนโยบายของ Federal OSTP policy ส่วนสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งก็ตั้งกฎเกณฑ์และวางระเบียบในการดำเนินการกับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติผิดทางการวิจัย สำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานวิจัยในสถาบันของตนด้วย

นักวิจัยควรรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และรายงานการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพที่นักวิจัยอื่นกระทำ นักวิจัยที่ประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพมีความเสี่ยงมากที่จะสูญเสียงาน อาจถูกออกจากงาน หรือต้องมีผู้ควบคุมการทำวิจัยในอนาคต เพราะนักวิจัยที่ประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพทำให้เสียเงินวิจัยโดยใช่เหตุ ทำให้กระบวนการวิจัยเสียไป สังคมขาดความเชื่อถือ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคน นอกจากนี้คนที่รู้แล้วไม่รายงานให้หัวหน้าหน่วยงานทราบก็มีความผิดไปด้วย

องค์กรของสหรัฐอเมริกาที่มีการประกาศนโยบายการจัดการเกี่ยวกับการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยแล้ว ได้แก่

- Department of Health and Human Services (DHHS)
- Department of Defense (DOD)
- Department of Labor (DOL)
- Department of Transportation (DOT)
- Department of Veterans Affairs (DVA)
- Environmental Protection Agency (EPA)
- National Aeronautics and Space Administration (NASA)
- National Endowment for the Humanities (NEH)
- National Science Foundation (NSF)
- Smithsonian Institution (SI)
- Department of Energy (DOE)

ตัวอย่างของนโยบายด้านการป้องกันการประพฤติมิชอบในสหรัฐอเมริกา เช่น Florida State University กำหนดให้นักวิจัยของมหาวิทยาลัยทุกคนส่งกระบวนการทำวิจัยของแต่ละโครงการให้กับ Office of the Vice President for Research เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลหากเกิดการประพฤติมิชอบหรือถูกร้องเรียนว่าประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัย สำหรับผู้ที่รับทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย จะต้องศึกษานโยบายและกระบวนการต่างๆ ที่แหล่งทุนกำหนดไว้ด้วย หากผู้ใดพบว่ามีกรณีการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพวิจัยขึ้นแล้ว ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยงานซึ่งได้แก่ หัวหน้าภาควิชา คณบดี หรืออธิการบดี ด้วย

เมื่อมีการกล่าวหาว่ามีผู้ประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพอิจัย มหาวิทยาลัยจะแต่งตั้งคณะกรรมการ 3 คน เพื่อสอบสวนข้อกล่าวหาเหล่านั้น หากพบว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล หรือไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ข้อกล่าวหาดังกล่าวจะถูกปล่อยจากแฟ้มประวัติของอาจารย์ผู้นั้น แต่ถ้าข้อกล่าวหาไม่มีมูลเหตุให้เชื่อว่าอาจเป็นจริง จะต้องตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้น 1 ชุด และต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย ในระหว่างการสอบสวนนั้น ทั้งฝ่ายคณะกรรมการสอบสวนและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาสามารถรวบรวมข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานมายืนยันได้ เมื่อการสอบสวนสิ้นสุดลงและผลสรุปว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความผิด จะต้องประกาศให้ประชาคมในคณะหรือภาควิชาที่ผู้ถูกกล่าวหาทำงานอยู่ได้รับทราบ เพื่อเป็นการกอบกู้ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหา ในทางตรงข้าม หากพบว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดจริง คณะบดีในฐานะประธานคณะกรรมการจะต้องประกาศให้คณาจารย์ในภาควิชาหรือคณะที่เกี่ยวข้องรับทราบพร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษได้ทันที หรือหากเห็นว่าเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรง ก็สามารถเสนอให้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการพิจารณาว่าควรลงโทษผู้กระทำผิดอย่างไรด้วย สำหรับผู้ร้องเรียนหรือผู้รายงานการประพฤติผิดจรรยาวิชาชีพอิจัยนั้น มหาวิทยาลัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับอย่างดีที่สุด เพื่อคุ้มครองมิให้ผู้ร้องเรียนต้องเดือดร้อนจากการร้องเรียน หรือได้รับผลกระทบทั้งในด้านการงานและชื่อเสียง (Florida State University Office of Institutional Research, 2007)

นอกจาก Florida State University จะมีข้อบังคับเกี่ยวกับการประพฤติผิดด้านการวิจัย เป็นของตนเองแล้ว หากผู้ประพฤติผิดรับทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก เช่น NSF หรือ Public Health Service (PHS) ก็จะต้องส่งผลการสอบสวนให้แหล่งทุนดังกล่าว ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติต่อผู้ที่ประพฤติผิดด้วยเช่นกัน